

BruggeNaarMorgen

Samen zorgen voor een klimaatneutraal en -robuust Brugge

VERANTWOORDELIJKE UITGEVER

Colin Beheydt, Algemeen Directeur Stad Brugge en OCMW

ONTWERP

Buro Kanon & Stad Brugge

REDACTIE EN SAMENSTELLING

Stad Brugge

FOTO'S

Jan Darthet, Jan D'hondt, Femke den Hollander, Matthias Desmet,
Ellen De Meulemeester, Stad Brugge, Beauvent

COPYWRITING EN EINDREDACTIE

Stad Brugge i.s.m. Karakters

MEER INFO

BruggeNaarMorgen is de publiekssamenvatting van het Klimaatplan 2030 van de Stad Brugge.

Het volledige Klimaatplan 2030 kan je lezen op brugge.be/klimaat

Het Klimaatplan 2030 is gebaseerd op het voorbereidend werk van het studieconsortium
Bruggenbouwers, bestaande uit VITO, Ingenium o.l.v. Jorn Verbeeck.

Gedrukt op 100% gerecycleerd papier

Februari 2022

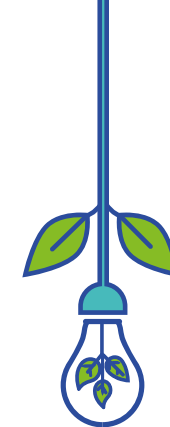
BruggeNaarMorgen

Samen zorgen voor een klimaatneutraal en -robust Brugge

Inhoud

BruggeNaarMorgen - Samen stappen zetten	4	Brug 4: Brugge onderneemt klimaatvriendelijk en circulair	44
Van engagement naar concreet klimaatplan	5	Pijler 9: Brugge circulair	46
Ambitieuze stappen naar een klimaatneutraal en klimaatrobust Brugge	6	Pijler 10: Klimaatvriendelijke ondernemingen, bedrijventerreinen en haven	47
Tegen 2050 is Brugge klimaatneutraal en klimaatrobust	9	Brug 5: Brugge Smaakt	52
Wat zijn broeikasgassen? Wat is CO ₂ -uitstoot?	10	Pijler 11: Lekker eten met minder klimaatimpact	54
7 bruggen en 20 Pijlers	14	Pijler 12: Meer lokale en seizoensgebonden voeding	57
Brug 1: Brugge verwarmt fossielvrij	16	Pijler 13: Voedselverlies wordt winst	59
Pijler 1: Renoveren en isoleren	18	Brug 6: Brugge is klimaatrobust	62
Pijler 2: Meer warmtepompen en warmtenetten	19	Pijler 14: Brugge is een slimme waterstad	64
Brug 2: Brugge is een hernieuwbare elektriciteitsstad	24	Pijler 15: Brugge is een blauw-groene stad	66
Pijler 3: Meer windenergie	26	Pijler 16: Klimaatrobust worden we samen	68
Pijler 4: Meer zonne-energie	27	Brug 7: Brugge organiseert zich op een klimaatneutrale toekomst voor iedereen	74
Pijler 5: Efficiënt en innovatief met elektriciteit	30	Pijler 17: Alle Bruggelingen mee, ook de meest kwetsbare	76
Brug 3: Bruggelingen verplaatsen zich slim, fossielvrij en gezond	34	Pijler 18: We meten en communiceren het Klimaatplan 2030	79
Pijler 6: Slimmere verplaatsingen en transport	36	Pijler 19: De hele stadsorganisatie draagt het Klimaatplan	80
Pijler 7: Brugge Fiets hoofdstad	38	Pijler 20: Alle Bruggelingen zorgen mee voor morgen	81
Pijler 8: Fossielvrij op de baan	40	BruggeNaarMorgen, het financiële plaatje	84
		Meer informatie	85

Samen stappen zetten

Beste Bruggeling,

Brugge is een goede plek om te leven, te wonen, te werken... Dat willen we zo houden.

Maar, de wereld en het klimaat veranderen. Dat heeft voor een groot stuk te maken met ons energiegebruik. We hebben energie nodig om te produceren en te bouwen, te verwarmen en ons te verplaatsen. Deze energie komt nu meestal van fossiele brandstoffen, zoals mazout, benzine, aardgas en steenkool. Het verbranden van deze stoffen brengt teveel broeikasgassen in de lucht. Dat veroorzaakt een geleidelijke opwarming van de aarde en een verandering van het klimaat.

Het is levensbelangrijk om onze uitstoot van CO₂ heel sterk te verminderen. Dat kan door ons energieverbruik te beperken en over te schakelen op fossielvrije energie. Zo worden we **een klimaatneutrale stad**. Daarnaast is het noodzakelijk om onze stad aan te passen aan de weers-

omstandigheden, met meer periodes van droogte, hitte en extreme regen. Zo worden we **een klimaatrobuuste stad**.

Via het Burgermeesterconvenant engageert Brugge zich, samen met 10.000 andere Europese steden, om tegen 2050 klimaatneutraal en klimaatrobuust te zijn. Het plan is om de uitstoot van CO₂ tegen 2030 al met de helft te verminderen. Dat is ambitieus, maar noodzakelijk.

Alleen zo kunnen we de opwarming van de aarde onder de 1,5° C houden en de gevolgen voor mens en dier beperken. Alleen zo maken we de brug naar morgen.

Het Brugse Klimaatplan 2030 krijgt de naam 'BruggeNaarMorgen' en zet deze ambitieuze doelstellingen om in concrete acties. Het stadsbestuur zal alles doen wat in haar mogelijkheden ligt, maar kan dit niet zonder jullie, Bruggelingen! Tegelijk roepen we ook de Vlaamse, federale en Europese overheden op om

via regelgeving, fiscaliteit en gerichte investeringen de Brugse klimaatdoelen mee mogelijk te maken.

In deze brochure ontdek je hoe we samen stappen zetten om van Brugge een klimaatneutrale en klimaatrobuuste stad te maken. De kracht van Brugge ligt bij de Bruggelingen zelf, echte doeners. En bij onze economische spelers, van de creatieve handmakers, sterke horeca-ondernemers, innovatie-gerichte kennisinstellingen tot de haven als economische motor voor de regio.

Samen zullen wij ons doel halen: Brugge, een eeuwenoude erfgoedstad, klaarmaken voor de toekomst!

Bedankt alvast voor jouw concrete actie: elke stap telt!

Namens het college van burgemeester en schepenen,

Minou Esquetet
Schepen van Klimaat

Dirk De fauw
Burgemeester

BruggeNaarMorgen

Van engagement naar concreet klimaatplan

In juni 2020 ondertekende de Stad Brugge, samen met 10.000 andere Europese steden, het burgemeestersconvenant. Hiermee engageert Brugge zich om tegen 2030 de lokale uitstoot van CO₂ met de helft te verminderen. Tegen 2050 wil Brugge een klimaatneutrale stad zijn en géén netto CO₂ uitstoot meer hebben.

Voor de opmaak van dit plan berekende een expertenpanel wat Brugge nodig heeft om tegen 2050 klimaatneutraal te zijn. Hun expertenoordeel vulden we aan met de inzichten en voorstellen van tientallen betrokken Brugse inwoners, organisaties en ondernemingen. Onder de noemer 'Zorgen voor morgen begint vandaag' schreven zij mee aan het Klimaatplan 2030.

Het Klimaatplan 2030 bevat 7 'bruggen naar morgen' die we nu omzetten in concrete acties. Samen met alle Bruggelingen en Brugse organisaties, verenigingen, ondernemingen vormen we 'BruggeNaarMorgen, samen naar een klimaatneutraal en -robuust Brugge tegen 2050'.

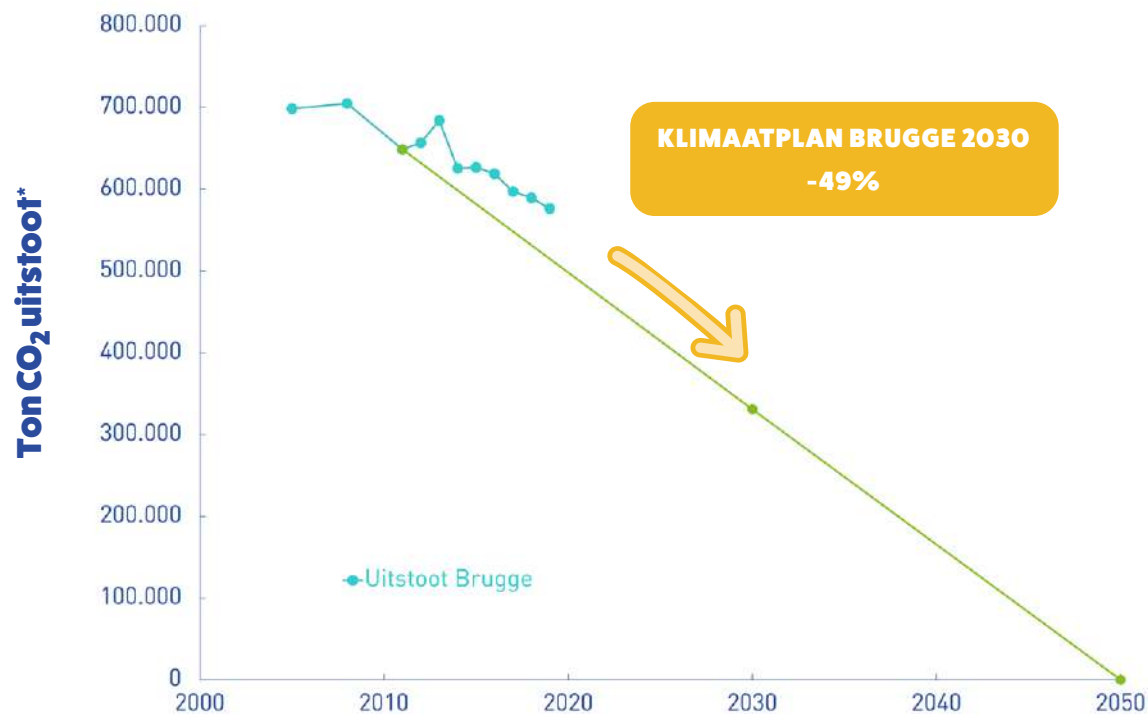
Ambitieuze stappen naar een klimaatneutraal en klimaatrobuust Brugge

Klimaatneutraal tegen 2050?

Eerste halve 2030: 49% minder uitstoot van CO₂

Het klimaatplan 2030 is ambitieus: tegen 2030 willen we de lokale uitstoot van CO₂ in Brugge verminderen met bijna de helft (-49%). Daarmee blijft Brugge op koers om de wereldwijde klimaatopwarming onder de 1,5°C te houden.

**Opmerking: Het gaat hier enkel om de uitstoot van CO₂ in Brugge zonder de uitstoot van zgn. ETS bedrijven. Deze ETS-bedrijven worden op een andere manier gestimuleerd om de CO₂ uitstoot te verminderen. Meer info verderop in deze brochure.*

Klimaatrobuust tegen 2050?

Eerste halve 2030: Minder verharding, meer groen, slim waterbeheer

Deze doelen realiseren we met meer dan 200 acties die we groeperen in 7 Bruggen en 20 Pijlers. Ontdek deze Bruggen verder in de brochure en laat je inspireren om zelf aan de slag te gaan: elke stap telt!

Deze ambitie zetten we om in concrete doelen

Richting klimaatneutraal: doelen tegen 2030

Diepgaand renoveren (EPC A):
14.500 woningen extra en 1.075.000 m² andere gebouwen

Extra Zonneboilers: 9000 bij huishoudens en
150.000m² bij andere gebouwen

Extra Warmtepompen: 15.000 warmtepompen bij huishoudens
en 100.000 m² andere gebouwen

Warmtenet: 5000 woningen extra aangesloten
en 15GWh afname door andere gebouwen

Windenergie + 70% tot 430 GWh/j

Zonne-energie x 10 via kleine installaties bij huishoudens tot 185 GWh/j en x 6
via grootschalige installaties tot 129 GWh

Autokilometers sterk verminderen van 49% naar 31%

Wegtransport verminderen van 56% naar 49%

40% van de personenwagens rijden fossielvrij: elektrisch of bio-brandstof
(minstens 13,75%)

Vrachtvervoer verloopt fossielvrij: 4% elektrisch en 2% rijden met waterstof
of via bio-brandstof (minstens 13,75%)

Meer verplaatsingen met het openbaar vervoer (van 16% naar 18%) de bus &
90% van de bussen rijdt **elektrisch**

Richting klimaatrobuust: doelen richting 2050

Bij 50% van de **verharding bij woningen:** regenwater
stroomt in de regenwaterput of infiltreert op het perceel
zelf tegen 2050

50% van de **verharding bij niet residentiële gebouwen:**
regenwater stroomt in de regenwaterput of infiltreert op
het perceel zelf tegen 2050

35% van de **straten en pleinen** watert af naar groenzones
of infiltreert in de bodem tegen 2050

De 20 grootste verharde percelen per deelgemeente laten
regenwater op eigen terrein indringen of opvangen tegen
2050

20.000 m² **bijkomende groenzones** in woonkernen tegen
2024

125 **plantvakken** per jaar

Aanplant van **21.000 extra bomen** tegen 2024

300 extra **straatbomen** per jaar

10 ha herstel natte natuur tegen 2027

Klimaatneutraal en klimaatrobuust tegen 2050

Iedereen wint!

Door de CO₂ -uitstoot in onze stad weg te werken, kiezen we voor een kwalitatieve woon- leef- en werkomgeving, met gezonde lucht voor iedereen. Deze wereldwijde transitie naar een duurzame en CO₂ -neutrale toekomst is volop bezig. Ook in Brugge vormt ze een hefboom voor een brede stadsvernieuwing.

Klimaatneutraal en klimaatrobuust: alleen maar voordelen!

- 👍 Grondige renovatie van onze woningen en gebouwen zorgt voor **meer wooncomfort**.
- 👍 We worden **minder afhankelijk** van buitenlandse energieleveranciers.
- 👍 Lokale economische activiteit krijgt een boost met **nieuwe producten en nieuwe jobs**, zowel in de productie als in de diensten.
- 👍 Onze parken, pleinen en straten krijgen **meer bomen en beplanting**.
- 👍 Slim waterbeheer zorgt voor voldoende **(drink)water**, ook bij langdurige droogte. Slim waterbeheer beschermt ook tegen overstroming.
- 👍 We ademen **schonere lucht** in.
- 👍 Kwetsbare natuur zullen we extra **beschermen** en koesteren.

De Stad is zich ervan bewust dat de overgang naar een klimaatneutrale en klimaatrobuuste stad een aanpassing en veel investeringen vraagt. Inspanningen die de lokale economie zullen stimuleren, en die zullen leiden tot een veiliger en gezonder Brugge!

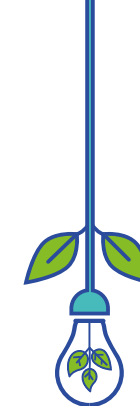

Samen naar een klimaatneutraal Brugge 2050 is nu al volop bezig.

Honderden Bruggelingen zetten nu al concrete stappen.

Wat houdt jou tegen?

Tegen 2050 is Brugge klimaatneutraal en klimaatrobuust

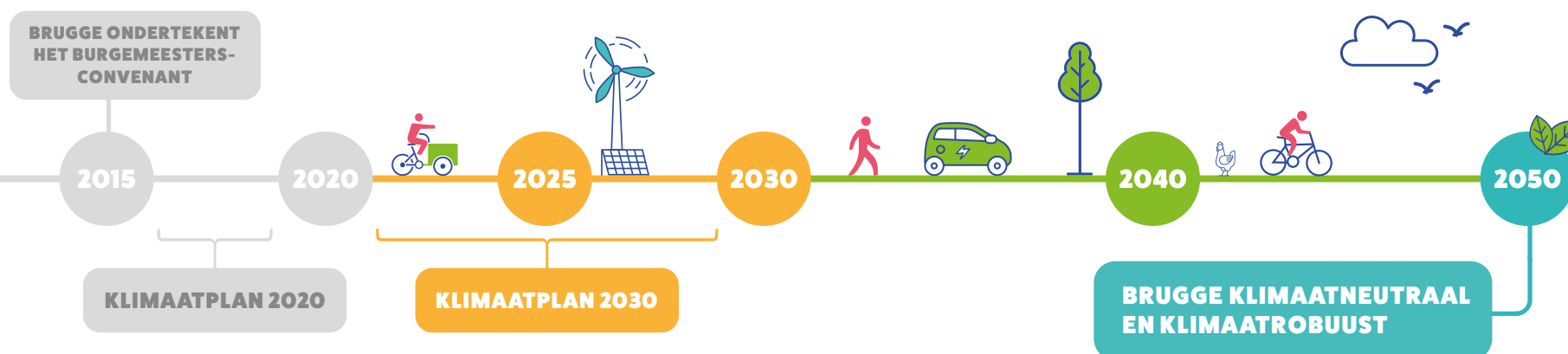
Meer dan 10.000 Europese steden hebben zich verenigd in het "Burgemeestersconvenant" en zetten zich samen in om de opwarming van de aarde af te remmen. Ook Brugge trekt mee aan deze kar en ondertekende dit convenant. Het is een engagement om de uitstoot van CO₂ in Brugge tegen 2030 met minstens 40% te verminderen in vergelijking met 2011. Tegelijk passen we onze stad stap voor

stap aan, zodat we beter bestand zijn tegen aanhoudende droogte, hitte en hevige neerslag. Tegen 2050 is Brugge klimaatneutraal én klimaatrobuust.

Met deze ambitie geeft Brugge een belangrijk en hoopvol signaal naar zowel de Bruggelingen als de hogere overheid: we kunnen deze doelstelling behalen als we dit slim en gezamenlijk aanpakken.

Brugge schaaft zich 100% achter de Europese doelstellingen en ambities.

De klimaatopwarming is een wereldwijde uitdaging. De uitstoot in België, of zelfs in Brugge, is klein in verhouding tot de wereldwijde uitstoot. Maar toch zullen alle landen en steden – groot en klein – samen hun netto CO₂-uitstoot zo snel mogelijk moeten laten dalen. Elke stap telt, ook die van ons, die van jou.

Wat zijn broeikasgassen? Wat is CO₂-uitstoot?

Koolstofdioxide of CO₂, methaangas, lachgas en fluorgas zijn zogenaamde **broeikasgassen**. Ze komen in de natuur voor en vormen een beschermende laag rond de aarde. Ze zorgen ervoor dat de temperatuur op aarde niet te hoog en niet te laag is.

De afgelopen duizenden jaren zorgde een stabiel evenwicht in broeikasgassen er voor dat we een stabiel klimaat hadden met goede leefomstandigheden voor de mens. Door het massaal verbranden van fossiele brandstoffen de afgelopen decennia dreigt er een probleem. Een te grote concentratie van deze broeikasgassen zorgt voor een verstoring van ons klimaat, waardoor de gemiddelde temperatuur op aarde verhoogt. Deze verhoogde temperatuur brengt een kettingreactie op gang die ernstige gevolgen heeft voor de leefbaarheid van mens, dier en de hele planeet.

Een gemiddelde stijging van de temperatuur met meer dan 2°C lijkt misschien niet veel, maar heeft grote gevolgen.

Het meest gekend is de zeespiegelstijging, met overstromingsgevaar voor de kustgebieden. Andere toenemende risico's zijn verdroging, verstoring van het landbouwsysteem door verhitte en extremere weersomstandigheden, zoals hevige stortbuien.

Ook in Brugge zullen we deze gevolgen voelen. We konden het al ervaren tijdens de hittegolven in 2020 en de extreme regenval in de zomer van 2021.

De opwarming onder de 1,5 °C houden is dus erg belangrijk.

75% van de uitgestoten broeikasgassen is CO₂. Deze CO₂ is vooral afkomstig van de verbranding van fossiele brandstoffen: benzine, diesel, stookolie, steenkool en aardgas. Voor deze uitstoot zijn we allemaal samen verantwoordelijk door onze huizen te verwarmen, elektriciteit te gebruiken, auto's te laten rijden, fabrieken te laten draaien én onze voeding en allerlei producten te produceren en te vervoeren.

Door onze levensstijl en technologie aan te passen zullen we ons ook in de toekomst nog steeds comfortabel kunnen verwarmen, verplaatsen, ontspannen. Nu investeren in minder CO₂ betekent een betere toekomst voor jezelf en de volgende generaties. Zo zorgen we samen voor morgen.

Hoe ziet die CO₂-uitstoot eruit in Brugge?

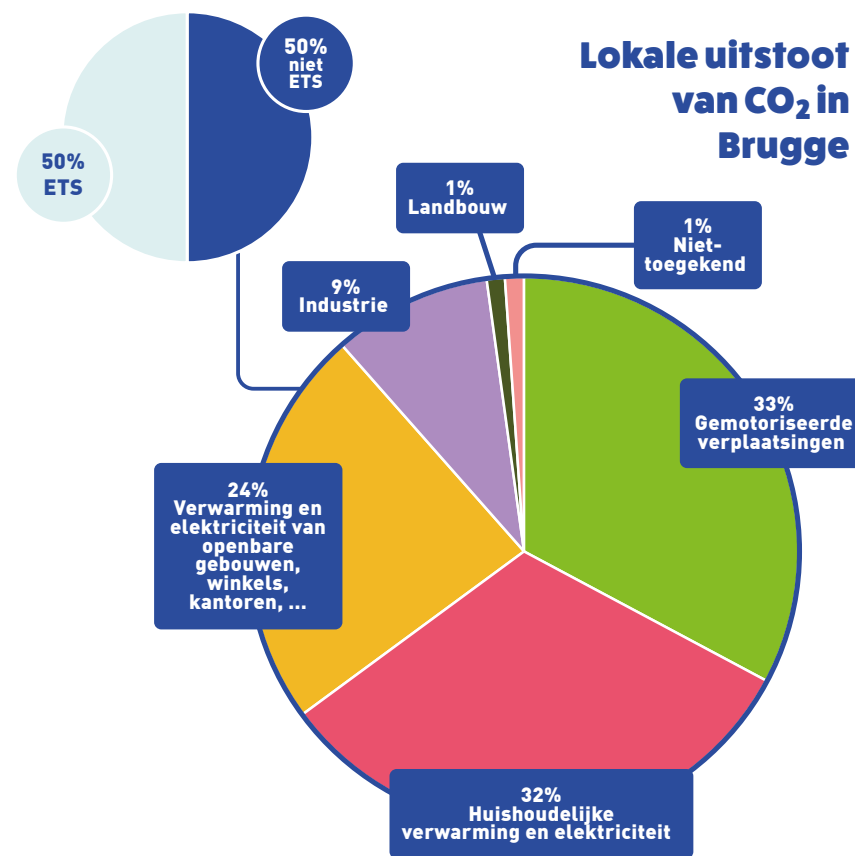
In Brugge gaat het om de CO₂-uitstoot die ontstaat door het verbranden van fossiele brandstof voor het verwarmen van onze gebouwen, door onze mobiliteit en door het verbruik van elektriciteit die wordt opgewekt door fossiele brandstoffen.

Op het grondgebied Brugge stoten we jaarlijks samen ongeveer 1,1 miljard kilogram CO₂ uit (1.100.000.000 kilogram of 1.000 Kton). Ongeveer de helft (550 Kton) van deze uitstoot van CO₂ wordt rechtstreeks veroorzaakt door de Bruggelingen zelf.

De andere helft van onze lokale CO₂ uitstoot (550 Kton) wordt uitgestoten door een beperkt aantal grote bedrijven in Brugge. De uitstoot van deze bedrijven is NIET opgenomen in het Klimaatplan 2030 omdat deze uitstoot geregeld en afgebouwd wordt via het Europese Emission Trading System (zie kader pg.12).

We kunnen deze 'rechtstreekse CO₂ uitstoot' verdelen in 4 belangrijke categorieën

- ◆ Eén derde van deze uitstoot komt van onze gemotoriseerde verplaatsingen (auto, bromfiets, bus en vervoer van goederen);
- ◆ Eén derde komt van huishoudelijke verwarming (gas of mazout) en elektriciteit;
- ◆ Eén vierde van de verwarming en het elektriciteitsverbruik van gebouwen die niet bedoeld zijn als woning (zoals scholen, winkels, kantoren, zorginstellingen en overheidsgebouwen);
- ◆ Eén tiende komt van de industrie en Brugse bedrijven;
- ◆ De rest van deze rechtstreekse CO₂-uitstoot (2%) komt van de Brugse landbouw en een aantal kleinere sectoren.

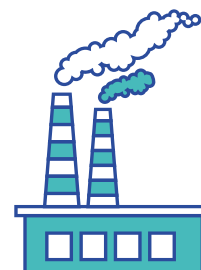
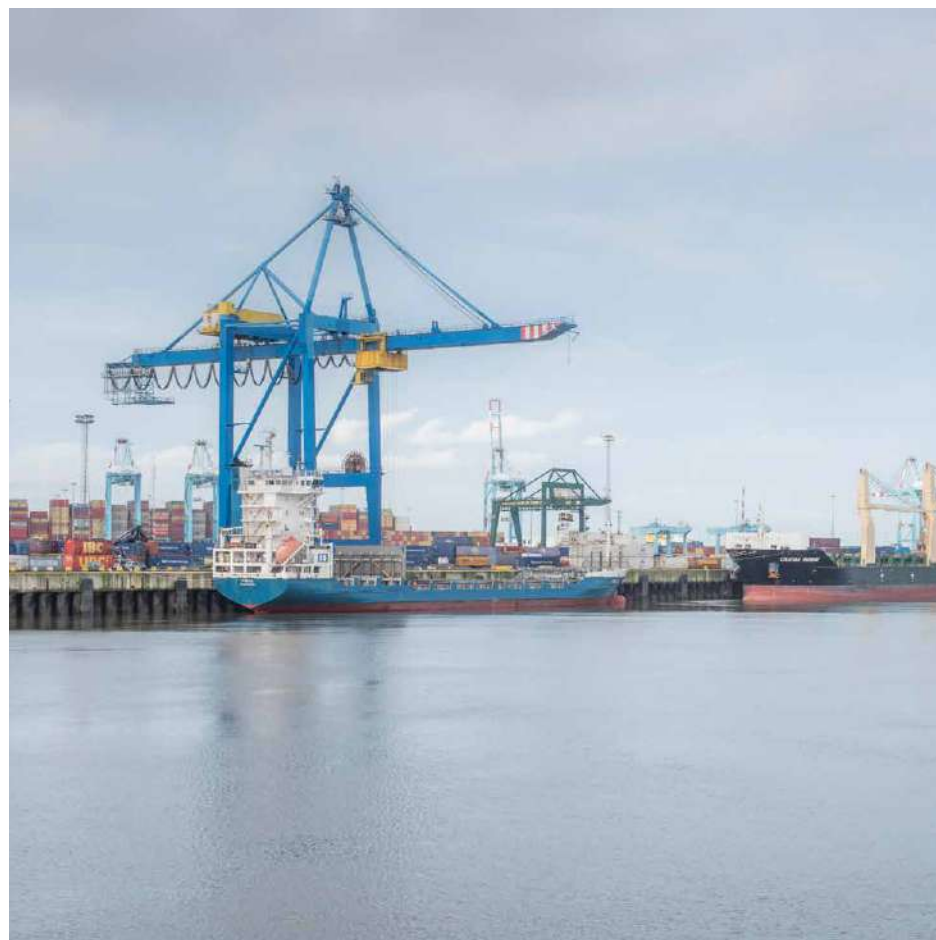

En wat met onze indirecte CO₂-uitstoot?

Naast deze directe CO₂-uitstoot zorgen we met zijn allen ook voor een 'indirecte uitstoot' van broeikasgassen.

Heel veel materialen, grondstoffen, goederen maar ook de voedingsproducten die we invoeren hebben in hun levenscyclus broeikasgassen uitgestoten. Zowel bij het ontginnen, het maken als het vervoeren ervan worden er broeikasgassen uitgestoten. Deze CO₂-uitstoot is niet waarneembaar in Brugge, maar kunnen we wel sterk beïnvloeden door ons gedrag en onze manier van leven en werken.

In het Klimaatplan 2030 hebben we ook aandacht voor indirecte uitstoot. Je zal verder in deze brochure kunnen lezen hoe we ook via onze manier van produceren en consumeren impact kunnen hebben op deze CO₂-uitstoot.

VOOR DE SPECIALISTEN: wat is ETS?

De uitstoot van CO₂ wordt in een aantal sectoren gekoppeld aan een systeem van uitstootrechten: wie CO₂ uitstoot moet rechten kopen. Door deze uitstootrechten te beperken worden ze duurder verhandeld en worden deze sectoren financieel gestimuleerd om minder CO₂ uit te stoten.

Dit slimme systeem stimuleert heel wat bedrijven om op zoek te gaan naar andere fossielvrije energiebronnen. En met succes: de uitstoot van deze bedrijven is de afgelopen gedaald.

Deze uitstoot wordt NIET meegeteld in het burgemeestersconvenant. In Brugge zijn maar weinig bedrijven die vallen onder het ETS stelsel, waarvan de belangrijkste zijn: de Elektriciteitscentrale van Electrabel (aan de Herdersbrug) en de Fluxys LNG terminal (in Zeebrugge). Samen staan alle Brugse ETS-bedrijven in voor een CO₂ -uitstoot van 550 kton CO₂.

Goed bezig, Bruggelingen!

Pieter Boussemaere

AUTEUR EN DOCENT KLIMAAT EN
WERELDGESCHIEDENIS

“Het Klimaatplan 2030 komt niets te vroeg: de uitdaging is gigantisch en de gevolgen van de klimaatopwarming worden elk jaar duidelijker. Gelukkig zie ik ook veel dynamiek en initiatief, zowel bij burgers als bij ondernemingen. Ook in Brugge is er beweging en dat is altijd het begin van verandering. Samen kunnen we Brugge(n) naar morgen bouwen.”

Jill Peeters

KLIMAATEXPERTE EN MAAKSTER
VAN HET CANVAS-PROGRAMMA
‘WAT HOUDT ONS TEGEN?’

“Ik heb veel enthousiasme gezien bij een inspiratieavond voor klimaatactie in Brugge. Zorgen voor morgen begint vandaag. Wat houdt ons tegen? Wat houdt Brugge tegen? Wat houdt jou tegen? Dit klimaatplan is een goede leidraad om samen actie te ondernemen. Brugge kan dit.”

Vincent Wolfs

WATEREXPERT SUMAQUA

“Als waterexperten hebben we samen met heel wat Bruggelingen en betrokkenen het klimaatadaptatieplan van Brugge geschreven. Dat Klimaatplan 2030 hanteert een brede focus om Brugge klaar te maken voor morgen. Het plan beschermt onder andere de unieke en diverse landschappen van Brugge en bouwt verder op troeven zoals de blauwgroene dooradering. Zo maakt het klimaatplan het nog aangenamer om in Brugge te wonen of werken. Ik merk veel ambitie en dynamiek in de stad: samen maken we Brugge klaar voor morgen!”

Han Vandevyvere

KLIMAATEXPERT VITO

“Met het expertenteam Bruggenbouwers hebben we Brugge begeleid bij de opmaak van dit klimaatplan. Brugge heeft veel potentieel om zich als klimaatstad te profileren: veel windkracht in de havenzone, blauwgroene dooradering in een stad met de hoogste leefkwaliteit van het land, een operationeel warmtenet en een sterk lokaal netwerk met burgers en bedrijven die de handen uit de mouwen willen steken. Dit plan wordt een uitdaging voor alle Bruggelingen, maar ook een unieke kans om de leefkwaliteit in Brugge te garanderen voor de toekomst.”

7 bruggen en 20 pijlers

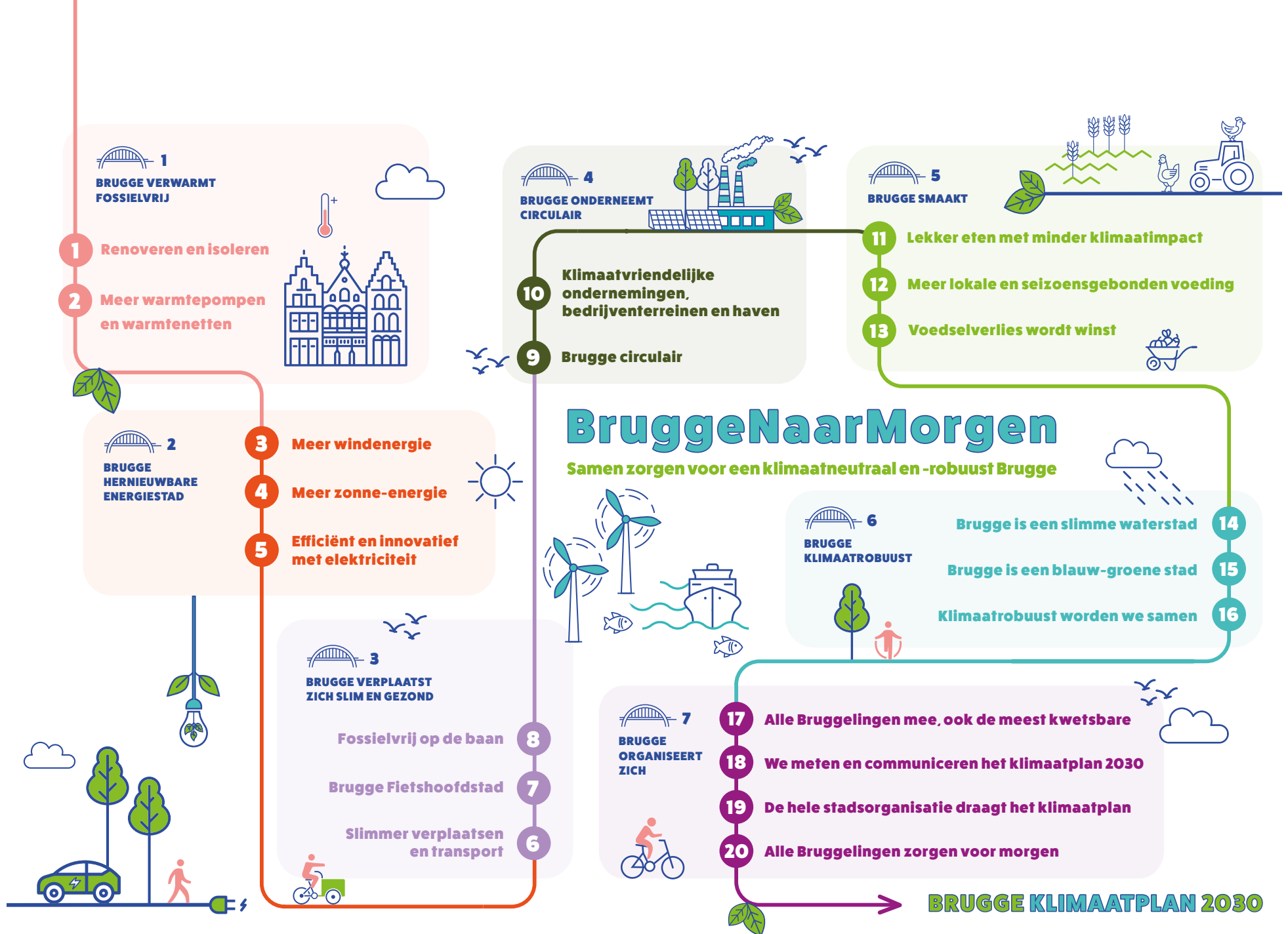
De weg naar een klimaat-neutraal en klimaatrobuust Brugge 2050 loopt via 7 bruggen.

Deze 7 bruggen rusten op 20 pijlers die we tegelijk moeten opbouwen. Alleen zo kunnen we de bruggen naar morgen bouwen: steen voor steen.

Ze vormen samen de basis voor onze route richting **BruggeNaarMorgen**. Stap voor stap en hand in hand.

Brugge verwarmt fossielvrij	Brug 1	Pijler 1: Renoveren en isoleren
		Pijler 2: Meer warmtepompen en warmtenetten
Brugge is een hernieuwbare elektriciteitsstad	Brug 2	Pijler 3: Meer windenergie
		Pijler 4: Meer zonne-energie
		Pijler 5: Efficiënt en innovatief met elektriciteit
Bruggelingen verplaatsen zich slim, fossielvrij en gezond	Brug 3	Pijler 6: Slimmere verplaatsingen en transport
		Pijler 7: Brugge Fietshoofdstad
		Pijler 8: Fossielvrij op de baan
Brugge onderneemt klimaatvriendelijk en circulair	Brug 4	Pijler 9: Brugge circulair
		Pijler 10: Klimaatvriendelijke ondernemingen, bedrijventerreinen en haven
Brugge Smaakt	Brug 5	Pijler 11: Lekker eten met minder klimaatimpact
		Pijler 12: Meer lokale en seizoensgebonden voeding
		Pijler 13: Voedselverlies wordt winst
Brugge is klimaatrobuust	Brug 6	Pijler 14: Brugge is een slimme waterstad
		Pijler 15: Brugge is een blauw-groene stad
		Pijler 16: Klimaatrobuust worden we samen
Brugge organiseert zich op een klimaatneutrale toekomst voor iedereen	Brug 7	Pijler 17: Alle Bruggelingen mee, ook de meest kwetsbare
		Pijler 18: We meten en communiceren het Klimaatplan 2030
		Pijler 19: De hele stadsorganisatie draagt het Klimaatplan
		Pijler 20: Alle Bruggelingen zorgen mee voor morgen

Brugge verwarmt fossielvrij

Vandaag verwarmen we onze woningen en gebouwen hoofdzakelijk met fossiele brandstoffen: vooral aardgas (73%), maar ook nog een aanzienlijk gedeelte mazout (13%) en hout- of kolenkachels (4%). 3% verwarmt elektrisch of met een warmtepomp. Een deel van de elektriciteit die hiervoor gebruikt wordt is afkomstig van elektriciteitscentrales die werken op fossiele brandstoffen.

Alles samen zorgt dit voor heel wat uitstoot van broeikasgassen. Dat kan ook anders.

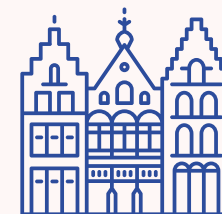
Ongeveer de helft van de CO₂-uitstoot (niet-ETS) in Brugge is afkomstig van verwarming en elektriciteitsgebruik in woningen en gebouwen. Om deze uitstoot te verminderen gaan we samen inzetten op twee hefboomen:

1 Renoveren en isoleren

Zo hebben we (veel) minder energie nodig om onze huizen te verwarmen. Dat kan door onze woningen en gebouwen slim te isoleren en te renoveren.

2 Meer warmtepompen en warmtenetten

Onze energie voor warmte en koeling moeten we halen uit bronnen die géén gebruik maken van fossiele brandstoffen.

PIJLER 1

Renoveren en isoleren

Tegen 2030 moeten we 14.500 woningen en gebouwen grondig renoveren en isoleren tot het energieprestatielabel A, wat betekent dat ze met zeer weinig energie comfortabel te verwarmen zijn.

Dit vraagt concrete investeringen van alle eigenaars van gebouwen in Brugge. Daarom voorzien we in het Klimaatplan 2030 acties die een duwtje in de rug geven.

DOEL TEGEN 2030

14.500
woningen en
gebouwen
renoveren en
isoleren

Stad in actie: concrete stappen naar het Brugge van morgen

Het **woon- en energieloket** zal Bruggelingen met raad en daad ondersteunen in hun renovatieambities. Van plan tot uitvoering zoekt onze expert, samen met jou als bouwheer, naar oplossingen op maat.

De Stad start **collectieve (wijk)renovaties** op met gespecialiseerde partners. Door samen met burens en buurten te renoveren creëren we een dynamiek en voordelen om via groepsaankopen een scherpere prijs te bedingen. We kijken tijdens zo'n wijkrenovatie naar kansen om meteen ook andere klimaatdoelen te realiseren, vb. rond vergroening of mobiliteit.

De Brugse **opknappremie is uitgebreid** met meer ondersteuning voor klimaatvriendelijke maatregelen voor alle Bruggelingen.

Voor **financieel kwetsbare eigenaars** helpen we middelen te vinden voor renovatie. We werken hiervoor samen met de cel lokaal sociaal beleid.

We zoeken **actieve samenwerking met notarissen, immobiliënmakelaars, projectontwikkelaars, kredietverleners** om renovatie zo snel mogelijk op de agenda van nieuwe eigenaars te krijgen. Dat is in ieders voordeel.

Huurwoningen die niet voldoen aan de **Vlaamse wooncode** moeten opgewaarderd worden qua veiligheid, comfort en duurzaamheid. Daarbij houden we rekening met de positie van kwetsbare huurders op de woonmarkt.

We versnellen de **renovatie van stadsgebouwen** die in eigendom of beheer zijn van de Stad Brugge of de Groep Brugge (politie/OCMW).

Brugge telt heel wat **historisch waardevol gebouwen** en we gebruiken deze unieke situatie om de Stad Brugge als expertisecentrum rond het duurzaam renoveren van historische gebouwen verder uit te bouwen.

PIJLER 2

Meer warmtepompen en meer warmtenetten

Om het voldoende warm en koel te houden in onze woningen en gebouwen zullen we steeds meer nieuwe fossielvrije warmtebronnen installeren. In de komende jaren willen we 9.000 zonneboilers en 15.000 warmtepompen in gebruik zien nemen. Daarnaast willen we 5.000 Brugse woningen en een aantal bedrijfsgebouwen aansluiten op een warmtenet. Hiervoor maken we in eerste instantie gebruik van het bestaande warmtenet van IVBO, maar zoeken we ook naar andere partners om samen 'de warmte van de toekomst' te maken.

Stad in actie: concrete stappen naar het Brugge van morgen

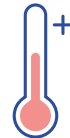
We vormen een **coalitie 'fossielvrij verwarmen Brugge'** met stadsdiensten en Brugse professionele partners. We bundelen kennis en mogelijkheden om samen concrete stappen te zetten.

We zoeken naar **bijkomende warmtebronnen** (hoge en lage temperatuur) om op termijn in warmtenetten te benutten.

We definiëren waar een **collectief warmtenet** nuttig, wenselijk, noodzakelijk en technisch haalbaar is en willen vanuit de stad de realisatie maximaal faciliteren.

We ontwikkelen nieuwe **kleine buurtwarmtenetten** die we in de toekomst op een groot warmtenet doorheen het stadscentrum willen aansluiten.

We **faciliteren de uitrol van warmtenetten** door actief mee te denken met ondernemers hoe deze kunnen geïntegreerd worden in de nauwe binnenstad.

We starten met het **afkoppelen van stadsgebouwen van aardgas en stookolie** waar een fossielvrije oplossing beschikbaar is. Waar dat nog niet mogelijk is, doen we elke investering toekomstbestendig en dus aangepast om op een later warmtenet aan te sluiten.

We zetten een **communicatiecampagne** op over het warmtebeleidsplan, het belang van fossielvrije verwarming en de mogelijkheden van warmtepompen en warmtenetten

WAT IS EEN WARMTEPOMP?

Om onze huizen te warmen wordt al eeuwenlang vuur gebruikt, gevoed door brandstoffen, eerst hout, later kolen, nog later gas en mazout. Maar warmte kan ook op een heel andere manier tot stand komen. Met een warmtepomp gebruiken we de omgevingswarmte, bijvoorbeeld de ondergrond, de lucht of water (in riolen of rivieren) als basis voor het verwarmen van onze woningen. Deze warmte kan samengedrukt worden tot een hogere temperatuur. Om dit systeem kostenefficiënt te laten werken is een goede isolatie van je woning noodzakelijk. Bij nieuwbouwwoningen wordt een warmtepomp standaard, maar ook heel wat bestaande woningen zullen aangewezen zijn op deze oplossing.

WAT IS EEN WARMTENET?

Een warmtenet is eigenlijk niet meer dan het aansluiten van meerdere woningen en gebouwen op één warmtebron. Die warmtebron kan gevoed worden met een stookinstallatie, maar vaak wordt gebruik gemaakt van 'restwarmte' die vrij komt in, bijvoorbeeld, een fabriek. In Brugge hebben we al een groot warmtenet dat draait op de restwarmte afkomstig van de afvalverbrandingsoven van IVBO. Er zijn nog andere warmtebronnen in Brugge die we beter willen inzetten.

Een warmtenet aanleggen is een dure investering en vraagt ook ingrijpende werken in de ondergrond. Een warmtenet wordt dus niet zomaar van vandaag op morgen gerealiseerd en vraagt grondige studie voor zowel de technische als de financiële haalbaarheid. Deze warmtenetten maken het wel mogelijk om op termijn snel en gegroepeerd over te schakelen op fossielvrije alternatieven. We zien in Brugge veel potentieel voor een dergelijk warmtenet, o.a. voor de historische binnenstad waar de mogelijkheden voor een doorgedreven isolatie beperkt zijn.

Wil jij weten hoe je woning best klimaatneutraal kan verwarmen?

Check dan de warmtezoneringskaart van de stad op: brugge.be/klimaat

DOEL TEGEN 2030

**9.000 zonneboilers en
15.000 warmtepompen
installeren**

**5.000 woningen en
gebouwen aansluiten
op een warmtenet met
hoge temperatuur**

Franky Demon

SCHEPEN VAN RUIMTELIJKE ORDENING, WONEN EN SPORT

“Bruggelingen die hun woning of een huurwoning aanpassen aan de toekomst krijgen met de opknappremie een duwtje in de rug. Zo zorgen we samen voor het betaalbaar en klimaatvriendelijk wonen van morgen.”

Goed bezig, Bruggelingen!

Bert Larnout

HET PANDSCHAP

“Wij zetten mee onze schouders onder de Brugse renovatiestrategie: we verbouwen leegstaande of verwaarloosde panden tot degelijke energiezuinige woningen voor sociale verhuur. We richten ons hierbij tot eigenaars die hulp kunnen gebruiken bij het coördineren van de werken. We maken een renovatieplan, ramen de kosten, zoeken aannemers en volgen de werken op tot de woning verhuur klaar is. Het resultaat betekent 3x winst: een tevreden eigenaar, een energiezuinige woning én een tevreden sociale huurder.”

Geert Dooms

WARMTE-EXPERT IVBO

“IVBO is één van de pioniers met warmtenetten in België en dat is een ongelooflijke troef. Wij investeren meer dan 20 miljoen in de renovatie en verdere uitbouw van het warmtenet in Brugge. We dromen ervan om, evt. samen met andere investeerders, onze warmte tot in de binnenstad te brengen. Historische gebouwen zijn moeilijk te isoleren, dus zullen ze ook in de toekomst een niet-fossiele warmtebron op hoge temperatuur nodig hebben. Met een warmtenet kan dat en daar willen wij met IVBO mee werk van maken.”

Tomas Naudts

DESKUNDIGE WONINGRENOVATIE
STAD BRUGGE

“Ik bezoek heel veel woningen en zie dat er vaak meer mogelijk is dan wat eerst gedacht werd. Op basis van onze analyse helpen wij alle renovatiestappen in kaart te brengen. Nadat we ons verslag overmaken kan iedereen verder op onze hulp rekenen. Zo vergelijken we offertes en helpen we bij het aanvragen van premies. Eigenaars van woningen die sociaal verhuurd worden kunnen rekenen op verhoogde premies.”

Martijn De Coster

ARCHITECT

“Ik woon nu 13 jaar in een ge-renoveerde woning en heb toen hard geïnvesteerd in het isoleren ervan. Dat heeft me veel gekost, maar als ik zie hoeveel ik maar betaal voor mijn energie, kan geen enkele bank me dezelfde intrestvoet geven. Onze woning is na 13 jaar nog steeds toekomstgericht en zal dat over 10 jaar ook nog zijn. Ik gebruik mijn ervaring en kennis graag om andere Bruggelingen te begeleiden in hun renovatie.”

EN JIJ?

Hoe zorg jij mee voor Brugge van morgen?

IK BEN EIGENAAR VAN EEN WONING

- Consulteer de 'Brugse verwarmingsrevolutie' en de 'fossielvrije woningfolder': in deze folder kan je nagaan welke stappen je kan zetten om je woning fossielvrij te maken. Je vindt deze folders op brugge.be/klimaat.
- Vraag je gratis renovatiescan aan op het energieplatform van de stad. brugge.be/klimaat
- Maak een renovatieplan op om je woning te isoleren tot het niveau **EPC A**. Zelfs al plan je de uitvoering pas in de komende jaren dan maak je nu al de juiste keuzes en vermijd je vervelende kosten later.
 - Bekijk het warmtezoneringplan en ga na op welke manier jouw woning tegen 2050 kostenoptimaal duurzaam wordt verwarmd.
 - Bereid je voor op deze verwarmingswijze.
 - Voor sanitair warm water kan je alvast een duurzame warmtepompboiler (en zonnepanelen) of een zonneboiler installeren.
 - Is je woning al goed geïsoleerd en wek je reeds je warm water op een duurzame manier op? Informeer je dan voor verdere stappen op weg naar een fossielvrije woning.
 - Schat zelf de EPC in via apps.energiesparen.be/test-uw-epc

WIL JE EEN WONING KOPEN?

PROFICIAT, KIES MET OOG OP FOSSIELVRIJ OP TERMIJN!

- Hou bij de aankoop meteen rekening met het verwachte energieverbruik én de investeringskosten om op termijn fossielvrij te gaan. Hou ook rekening met de mobiscore zodat je gezin voor verplaatsingen niet noodzakelijk een auto nodig heeft: duurzamer én makkelijker.
- Calculeer bij een aankoop meteen het nodige budget voor een grondige energetische renovatie tot het niveau EPC A: deze verdient zich op termijn terug. Faseer slim, maar doe geen ingrepen waarvan je achteraf spijt kan hebben omdat andere meer energiebesparende maatregelen dan niet meer mogelijk blijken.
- Informeer grondig naar mogelijke energiebesparende maatregelen en fossielvrije verwarmingstechnologieën bij je architect of aannemer.
- Vraag je **gratis renovatiescan** aan op het energieplatform van de stad via energieplatform.brugge.be

IK WIL MIJN ENERGIEFACTUUR VERLAGEN

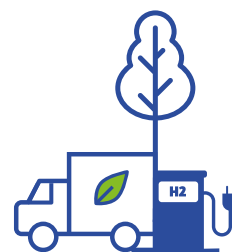
Je eigen energieverbruik hangt sterk af van je leefgewoonten. Een paar vuistregels maken een groot verschil in je energiefactuur én in de uitstoot van CO₂.

- Sluit de deuren en ramen van verwarmde ruimtes. Gebruik tochtstrips om deze ruimtes beter af te sluiten.
- Eén graad minder op de thermostaat maakt écht een groot verschil en met een extra trui houd je het comfortabel voor jezelf.
- Gebruik een besparende douchekop om minder warm water te verbruiken.
- Nog geen ventilatiesysteem? Zet dan 5 tot 10 minuten de ramen volledig open. Dat volstaat om de onfrisse en vochtige lucht te vervangen, zonder dat de muren afkoelen.

IK WOON IN EEN HUURWONING

- De woning die je huurt moet voldoen aan minimumnormen voor veiligheid, comfort en energiezuinigheid vastgelegd in de Vlaamse Wooncode. Zie [wonenvlaanderen.be/woningkwaliteit](https://www.wonenvlaanderen.be/woningkwaliteit)
- Bespreek eventuele gebreken met je huisbaas.
- Je huisbaas kan ondersteund worden voor het opwaarderen van de huurwoning, via de Brugse opknappremie en het het woon- en energieloket.

IK VERHUUR EEN WONING

- Check de minimumnormen die de Vlaamse Wooncode oplegt. Zie [wonenvlaanderen.be/woningkwaliteit](https://www.wonenvlaanderen.be/woningkwaliteit)
- Vanaf 2022 zullen deze normen strenger gecontroleerd worden via het verplicht conformiteitsattest. Zie brugge.be/conformiteitsattest-voor-huurwoningen. Bereid je voor door nu reeds de comfort- en energienormen van deze wooncode in je woning(en) te hanteren.
- Laat je begeleiden door een expert van het woon- en energieloket om je woning zo energiezuinig mogelijk te renoveren.

Klimaatpunt BruggeNaarMorgen

Voor vragen, informatie, advies, tips of hulp kan je vanaf nu terecht in het Klimaatpunt! Dagelijks in het Huis van de Bruggeling Meer info op: brugge.be/klimaat

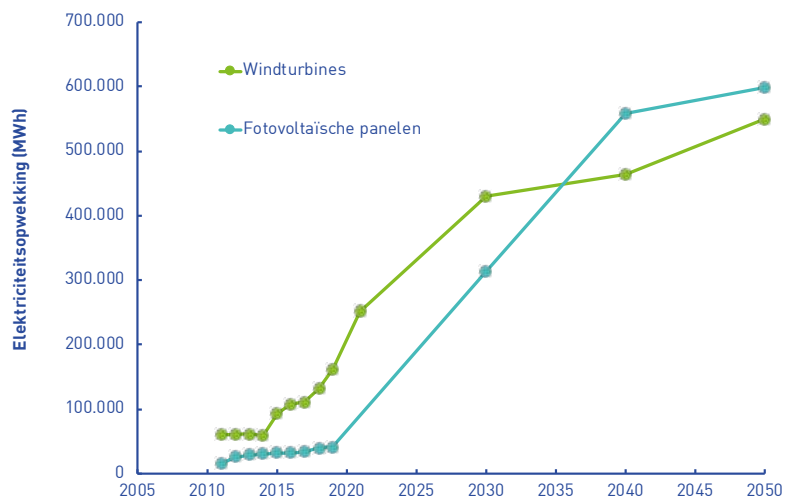
Brugge is een hernieuwbare elektriciteitsstad

Om een klimaatneutrale stad te worden, zullen we onze energie meer en meer halen uit energiebronnen die geen broeikasgassen uitstoten of andere vervuilende effecten hebben. Elektriciteit, opgewekt met zonne- en windenergie, is alvast een duurzaam alternatief. We zullen er steeds meer een beroep op doen.

Deze hernieuwbare energieopwekking kunnen we volledig lokaal organiseren. Dit maakt ons minder afhankelijk van buitenlandse energieleveranciers en garandeert ons dat ze fossielvrij is. Om van Brugge een echte hernieuwbare elektriciteitsstad te maken moeten we inzetten op 3 hefbomen:

De hernieuwbare energie hangt in de lucht!

3 Meer windenergie op Brugs grondgebied produceren

(x 3 tegen 2030)

4 Meer zonne-energie op Brugs grondgebied produceren

(x 6 tegen 2030)

5 Efficiënt en innovatief met energie omgaan, om energieverliezen te beperken

PIJLER 3

Meer windenergie

DOEL TEGEN 2030

Wind x 3
Zon x 6

Minou Esquet

SCHEPEN VAN KLIMAAT, FACILITAIR
BEHEER, SMART CITY, LEEFMILIEU EN
ENERGIE

Brugge heeft veel troeven om dé hernieuwbare energiestad van Vlaanderen te blijven. Samen investeren in hernieuwbare energie zal ons geen windeieren leggen!

Stad in actie: concrete stappen naar het Brugge van morgen

We volgen waakzaam op dat het windpotentieel optimaal benut wordt in Brugge.

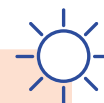
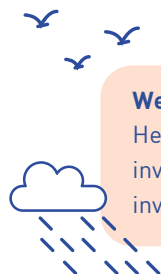
Het windplan is een leidraad voor verdere investeringen en we volgen dit nauw op, zodat de gewenste investeringen ook effectief gerealiseerd worden. Als de gewenste investeringen uitblijven, zullen we investeerders uitdagen en stimuleren.

We stimuleren samenwerking met burgerenergiecoöperaties.

We vergroten het draagvlak voor windturbines bij Bruggelingen door het stimuleren van samenwerking met burger-energiecoöperaties. Windenergie vraagt grote investeringen, maar is ook een winstgevendende activiteit. Om het draagvlak voor windenergie te versterken, willen we in Brugge energiecoöperaties de kans geven om mee te participeren in de realisatie van windprojecten. Nu reeds is de stad Brugge een belangrijk aandeelhouder in de windenergieprojecten in de haven. Een deel van de winsten wordt geïnvesteerd in de Brugse haven, wat de economie en tewerkstelling in de regio ten goede komt.

Een geïnformeerd Bruggeling weet dat er meer windmolens nodig zijn.

Windmolens hebben een grote impact op het landschap en de omgeving. Daardoor worden ze vaak negatief onthaald. Toch zullen we steeds meer windmolens zien verschijnen, omdat ze noodzakelijk zijn om te voorzien in fossielvrije en hernieuwbare elektriciteit. Door Bruggelingen te informeren, te betrekken en waar mogelijk zelfs mee financieel te laten participeren, willen we het draagvlak voor windenergie verbreden. Tegelijk houdt de Stad Brugge de hinder op landschap en omgeving zo laag mogelijk. Het windplan 2030 vormt daarbij de leidraad.

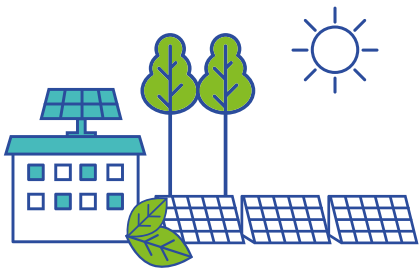
PIJLER 4

Meer zonne-energie

De zon is een onuitputtelijke bron van energie. We maken er ook steeds beter gebruik van om er elektriciteit mee te produceren.

Een inhaalbeweging waar alle Bruggelingen bij kunnen helpen!

Nu zijn de Brugse zonne-installaties goed voor ongeveer 55 GWh. Dit willen we verhogen naar meer dan 300 GWh tegen 2030. Dit betekent **6 keer zoveel zonnepanelen** als er nu op de Brugse daken liggen. Voor deze krachttoer zullen zowel kleine huishoudelijke zonne-installaties als grote zonne-installaties op bedrijven of restgronden nodig zijn. En daar kan ook jij aan meehelpen!

KILOWATT? MEGAWATT? GIGAWATT? WAT IS ME DAT?

Energieproductie wordt uitgedrukt in 'Watt maal uur': een toestel dat een vermogen heeft van 1.000 Watt (vb. een verwarmingstoestel) en gedurende 1 uur werkt op volle kracht, verbruikt 1.000 Wh of 1 kilowattuur (kWh).

Een gemiddeld gezin verbruikt ongeveer 3.500 kWh per jaar aan elektriciteit. We verwachten dat dit zal toenemen doordat verwarming en vervoer steeds meer elektrisch zullen worden. Investeren in eigen elektriciteitsproductie via zonnepanelen kan je elektriciteitsfactuur sterk verminderen én je vermindert meteen de CO₂ uitstoot van je energieverbruik.

1.000 kWh = 1 MegaWatt uur (1 MWh).
1.000 MWh = 1 GigaWatt-uur (1GWh)

ZON OP JE DAK? GELD IN JE ZAK!

Met de hele heisa over de terugdraaiende teller is de indruk ontstaan dat investeren in zonne-energie niet rendabel meer is. Niets is minder waar: investeren in zonne-energie is nog steeds zeer rendabel, zowel financieel als maatschappelijk. Heb je zon op je dak, dan betekent dit 'geld in je zak'. Zonne-installaties, in combinatie met een slim toestelgebruik, verdienen zich, zeker bij hoge energieprijzen, binnen de 10 jaar terug en garanderen meer dan 20 jaar rendement.

Om onze Brugse doelstelling te halen moeten we **het aantal kleine huishoudelijke zonne-installaties vertienvoudigen!** Dit betekent dat we **duizenden** Brugse gezinnen nodig hebben die op hun woning zonnepanelen voorzien. Ook de grote zonne-installaties op grote daken van bedrijven of handelse zaken, op oppervlaktes zoals parkings

en afdaken zullen in aantal moeten toenemen tot 6 keer zoveel als vandaag.

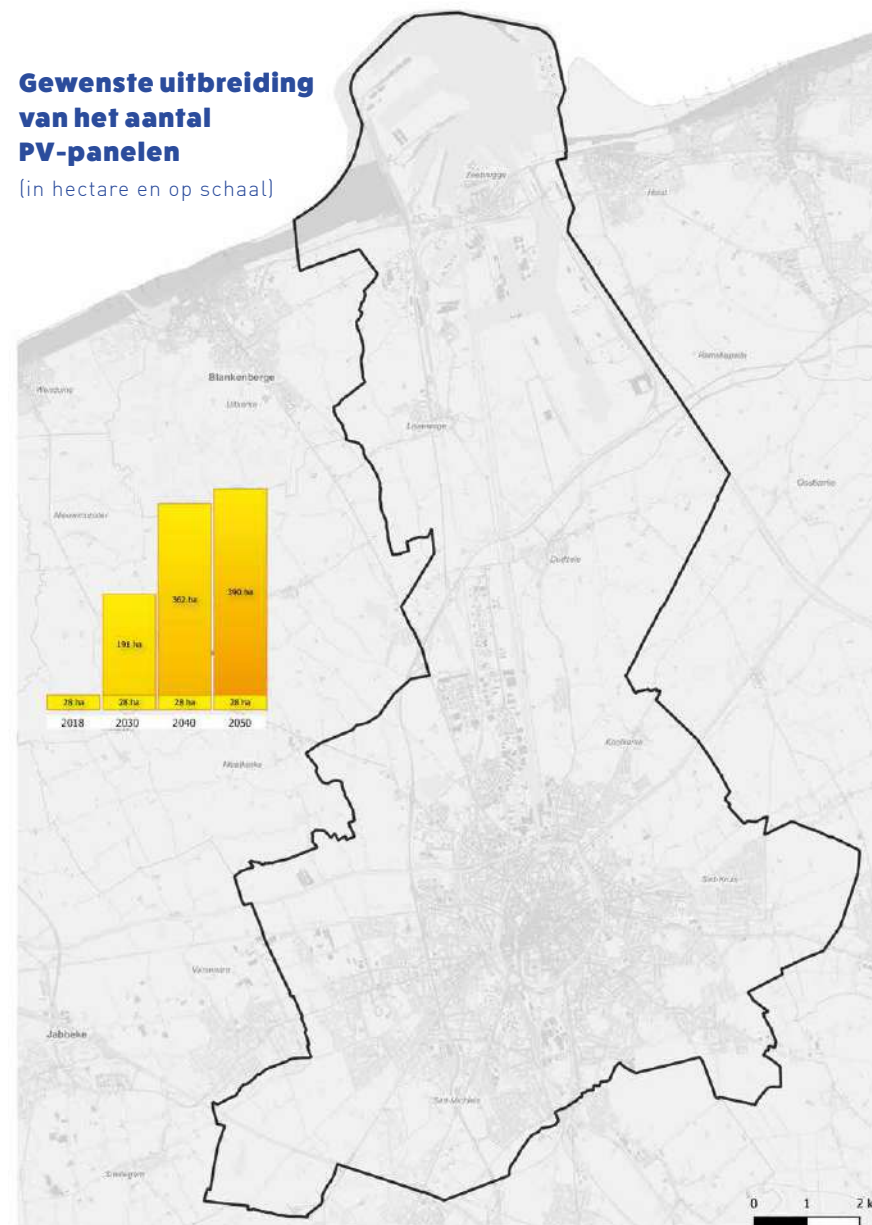
De totale oppervlakte aan zonnepanelen zal in de komende jaren moeten toenemen van 28 ha (280.000 m²) met maar liefst 191 ha in 2030 en meer dan 360 ha in 2040. Op het kaartje is in de gele balkjes een idee opgenomen van de oppervlakte die we nodig hebben om dit te realiseren. Benieuwd hoe we samen deze puzzel zullen leggen.

DOEL TEGEN 2030

**Kleine PV-installaties
bij Brugse gezinnen
x 10**

Gewenste uitbreiding van het aantal PV-panelen

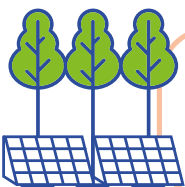
(in hectare en op schaal)

Stad in actie: concrete stappen naar het Brugge van morgen

Een zonneplan

We maken een zonneplan voor het volledige Brugse grondgebied. Net zoals bij het windplan krijgen we zo een goed overzicht waar de mogelijkheden zijn om te investeren in zonnepanelen en energiedelen. Dit zonneplan vormt het kader om zowel kleinschalige als grootschalige zonneprojecten te stimuleren en mogelijk te maken.

Groepsaankopen: goedkoop én zonder zorgen

Stad Brugge organiseert en promoot groepsaankopen voor zonne-installaties voor Brugse gezinnen, die zorgeloos geïnstalleerd en aangesloten worden.

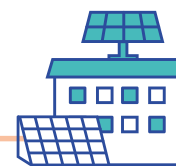
We organiseren een **informatie- en ondersteuningscampagne** om bedrijven, scholen, verenigingen en eigenaars van appartementsgebouwen te stimuleren om in grootschalige zonneprojecten te investeren.

Het Brugse erfgoed verzoenen met de nood aan meer zonnepanelen

Zonnepanelen hebben een visuele impact en dat is niet altijd makkelijk te verzoenen met de erfgoedwaarde van onze stad, zowel in de binnenstad als daarbuiten. We zoeken naar een kader om de nood aan lokale zonne-energieproductie te verzoenen met de visuele impact op het historisch erfgoed.

Brugge heeft een voorbeeldfunctie

- De Stad kiest voor lokale groene stroom en werkt daarvoor samen met burgercoöperaties. Door een verzekerde afname kunnen de burgercoöperaties investeren in lokale hernieuwbare energieproductie.
- Ook op haar eigen gebouwen plaatst de Groep Brugge extra zonnepanelen.

WAT ZIJN PHOTOVOLTAÏCS (PV)?

Zonne-energie wordt opgewekt via zogenaamde foto-voltaïsche cellen, in het Engels Photo-Voltaics of kortweg PV. Deze PV-cellen zitten meestal verwerkt in panelen die eenvoudig op een plat of hellend dak of een andere zonnige plaats worden aangebracht. Een installatie van een 8-tal panelen wekt jaarlijks ongeveer 2500 kWh op en volstaat voor het gemiddeld elektriciteitsverbruik van een modaal gezin op vandaag. Om ook een warmtepomp aan te drijven en evt. een elektrische wagen op te laden voorzie je een 20-tal panelen, als je de geschikte ruimte daartoe hebt.

De technologische evoluties gaan snel: PV-cellen worden steeds vaker verwerkt in andere dragers, zoals de dakbedekking zelf (vb. dakpannen) of zelfs in folies die aangebracht kunnen worden op ramen of gevelelementen. Deze evolutie zal de toepassingen van PV alleen maar doen toenemen. Zonnepanelen gaan 20 tot 25 jaar mee en worden quasi volledig gerecycleerd. Ook de energie om ze te produceren wordt steeds kleiner. Wil je meer weten hierover dan kan je terecht op ode.be

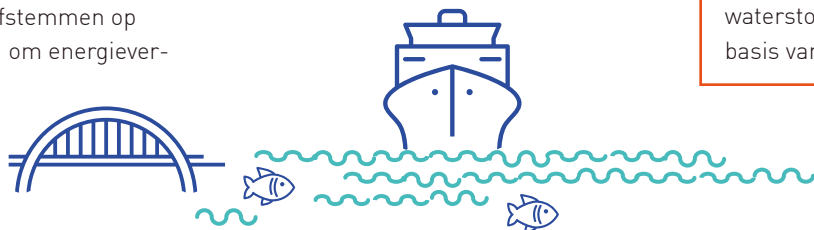
PIJLER 5

Efficiënt en innovatief met elektriciteit

Een gemiddeld gezin verbruikt in Brugge ongeveer 3.500 kWh aan elektriciteit per jaar. We verwachten dat het elektriciteitsverbruik zal toenemen, omdat we voor onze verwarming (warmtepomp) en verplaatsingen (elektrische wagen) zullen overschakelen naar alternatieven die voornamelijk door elektriciteit zullen aangedreven worden.

Om al deze elektriciteit te kunnen produceren met hernieuwbare energie is het belangrijk om zuinig, en dus zo efficiënt mogelijk, met onze elektriciteit om te springen. Dit betekent

- investeren in energiezuinige toestellen en LED-verlichting;
- ons energieverbruik afstemmen op onze werkelijke noden om energieverlies te vermijden.

ELEKTRICITEITSVERBRUIK AFSTEMMEN OP PIEKEN EN DALEN

De energieproductie op basis van wind- en zon is afhankelijk van de weersomstandigheden en leidt onvermijdelijk tot pieken en dalen. Ook ons gebruik van elektriciteit is niet constant en vertoont pieken en dalen. Dit betekent een evenwicht zoeken om de vraag naar elektriciteit af te stemmen op het aanbod. Om dat te realiseren zullen de prijzen van elektriciteit sterk verschillen afhankelijk van de beschikbaarheid. Het elektriciteitsverbruik van je huishoudtoestellen, zoals wasmachine of vaatwasser, of het laden van je thuis- of autobatterij kan je dan hierop afstemmen.

WATERSTOF: EEN DEEL VAN DE OPLOSSING, MAAR NIET DÉ OPLOSSING

De fossielvrije energie van de toekomst zal bestaan uit een mix van energiebronnen. Een heel krachtige brandstof is waterstof. Dit zal dus kunnen ingezet worden in tal van toepassingen. Via elektrolyse wordt water gesplitst in waterstof (H₂) en zuurstof (O₂). Zeker 'groene' waterstof – geproduceerd met zonne- of windenergie – zal een belangrijke rol spelen.

Waterstof zal in de eerste plaats nodig zijn in de industrie om tal van chemische processen mogelijk te maken. Ook nu al wordt daarvoor waterstof gebruikt al gaat het vaak om zogenaamde 'grijze' waterstof, gemaakt van elektriciteit op basis van fossiele brandstoffen.

Naast de industrie zal waterstof ook toepassingen kennen in de transportsector. Vooral voor het zwaar vervoer, zoals scheepvaart.

Aangezien het maken van groene waterstof zeer energie-intensief is (er is zeer veel groene elektriciteit nodig om groene waterstof te produceren) is het weinig waarschijnlijk dat waterstof zal gebruikt worden voor persoonlijk vervoer (auto's) of huishoudelijke verwarming. Daar zijn andere fossielvrije oplossingen, zoals een warmtepomp of een fossielvrij warmtenet.

ZEEBRUGGE WATERSTOFHAVEN?

Zeebrugge is nu reeds een belangrijke energiehaven, met o.a. de LNG terminal. De verwachting is dat de haven van Zeebrugge zich verder ontwikkelt als energiehaven van de toekomst, met o.a. een belangrijk rol voor waterstof en hernieuwbare brandstoffen. Op korte termijn wordt een waterstoffabriek in Zeebrugge geopend. Ook voor de invoer van waterstof uit landen met veel zon zal Zeebrugge een belangrijke rol spelen.

Stad in actie: concrete stappen naar het Brugge van morgen

Alle straatverlichting op LED tegen 2030!

Misschien is het in uw straat al zover: alle straatverlichting zal tegen 2030 overgeschakeld zijn op uiterst energie-efficiënte LED-verlichting. Dit zorgt meteen voor een grote energiebesparing.

Ook de Stad Brugge schakelt voor haar gebouwen over naar efficiënte LED verlichting in het volledige stadspatrimonium.

We starten een informatie- en ondersteuningscampagne om ook **Brugse bedrijven en ondernemingen** te stimuleren om te investeren in efficiënte verlichtingsinstallaties en een energiezuinig machinepark.

Bruggelingen willen we beter informeren en sensibiliseren om actief te investeren in **energiezuinige toestellen** met A+++ label. Deze hebben een veel lager elektriciteitsverbruik. De meerkost bij aankoop heb je dan ook vaak snel terugverdiend.

Goed bezig, Bruggelingen!

Gerda Flo

ENERGIEAMBTENAAR STAD BRUGGE

“Stad Brugge stelt het eigen patrimonium ter beschikking voor zonne-projecten en werkt daarbij zoveel mogelijk coöperatief. Zo kunnen Bruggelingen die niet in staat zijn om zelf zonnepanelen te leggen, toch mee investeren in hernieuwbare Brugse energie. Dat willen we in de toekomst alleen maar versterken.”

Bram Pauwels

BUSINESS DEVELOPER BIJ BEAUVENT

“Met Beauvent hebben we het zonedak op het nieuwe Beurs & Congresgebouw en op de Magdalenazaal gerealiseerd. Dit betekent een investering van 150.000 euro, gefinancierd door de leden van onze energicoöperatie. Er is in Brugge nog veel potentieel voor zonneprojecten waar Bruggelingen mee in kunnen investeren. Daar maken we graag werk van. Ook voor windprojecten en warmtenetten trekt Beauvent graag mee aan de kar.”

Tom Hautekiet

CEO PORT OF ZEEBRUGGE

“De haven van Zeebrugge heeft intussen 50 windmolens in het havengebied, daarbovenop komt er nog een veelvoud van offshore wind-energie via Zeebrugge aan land. Onze hernieuwbare energiebron hangt hier letterlijk in de lucht en die moeten we de komende jaren plukken. De fusiehaven Port of Antwerp-Bruges zet heel sterk in op de energietransitie. We hebben vorige zomer o.a. al een Memorandum of Understanding met Chili gesloten voor de levering van groene waterstof. Daarmee zetten we de traditie van Zeebrugge als energiehub verder.”

Cedric Depuydt

VOORZITTER COOPSTROOM

“Met Coopstroom hebben we een burgercoöperatie gecreëerd die hernieuwbare energie voor alle Bruggelingen toegankelijk maakt. Het principe is simpel: als coöperant ben je mee eigenaar van de zonn-installaties die we her en der plaatsen in de stad, zowel op publieke als private gebouwen. Coopstroom heeft de laatste jaren ook geïnvesteerd in elektrische deelwagens: zo wordt onze zonnestroom meteen benut voor duurzame en fossielvrije verplaatsingen. Zo zorgen wij met Coopstroom voor morgen.”

EN JIJ?

Hoe zorg jij mee voor Brugge van morgen?

Iedereen kan mee investeren in hernieuwbare energie. Je kan er alleen maar mee winnen.

IK KIES VOOR EEN 100% GROENESTROOMCONTRACT BIJ DE AANKOOP VAN ELEKTRICITEIT.

Groene stroom is niet noodzakelijk duurder dan andere stroom en veranderen van energiecontract is eenvoudig. Door je energiecontract om te schakelen naar 100% groene stroom reduceer je alvast je eigen CO₂ uitstoot én stimuleer je energieproducenten om meer te investeren in groene stroom. Kies bewust voor lokaal opgewekte groene stroom; de garanties van oorsprong uit verafgelegen landen zijn niet altijd even betrouwbaar.

ZON OP MIJN DAK? GELD IN MIJN ZAK.

Ben je eigenaar van je woning en heb je een zongericht dak? Een investering in **zonnepanelen** is direct rendabel: je stoot met je elektriciteitsverbruik minder CO₂ uit én je installatie verdient zich, zeker bij stijgende energieprijzen, snel terug.

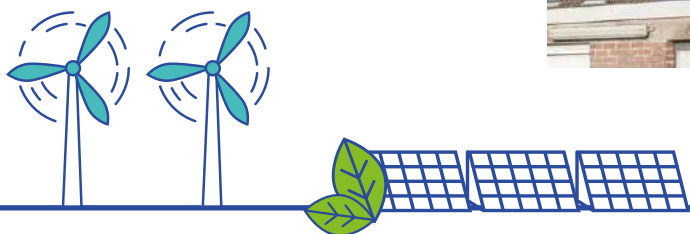

IK INVESTEER MEE IN HERNIEUWBARE ENERGIE EN WORD COÖPERANT IN EEN ENERGIECOÖPERATIE.

Coopstroom en Beauvent zijn voorbeelden van lokale energiecoöperaties waar Bruggelingen mee investeren in duurzame energieprojecten. Als coöperant word je mede-eigenaar van de energieprojecten. Regelmatig wordt een dividend uitgekeerd op basis van het rendement van de gekozen projecten. Nog een voordeel: als coöperant van Coopstroom kan je voordelig gebruik maken van een netwerk van elektrische deelwagens. Opgelet: beleggen in een coöperatieve houdt zoals alle beleggingen ook risico's in. Informeer je steeds voldoende.

IK HUUR EEN WONING EN WIL OOK ZONNEPANELEN. DAT KAN!

De eigenaar van je huurwoning kan zelf ook voordeel halen bij het plaatsen van zonnepanelen. Het verbruik van deze zonnepanelen komt jou als huurder ten goede, en voor de investeringskost kan de eigenaar een deel van deze opbrengst gebruiken. Spreek er over met je huisbaas of informeer bij het **Klimaatpunt** van de stad Brugge.

Klimaatpunt
BruggeNaarMorgen

Voor vragen, informatie, advies, tips of hulp kan je vanaf nu terecht in het Klimaatpunt! Dagelijks in het Huis van de Bruggeling Meer info op: brugge.be/klimaat

Bruggelingen verplaatsen zich slim, fossielvrij en gezond

In Brugge is ruim een derde van de lokale uitstoot van CO₂ afkomstig van gemotoriseerde verplaatsingen. Er zijn ondertussen heel wat alternatieven beschikbaar. Je zal je in Brugge steeds slimmer en gezonder verplaatsen en dat steeds met minstens evenveel comfort.

EN JIJ? WELKE VOORDELEN HAAL JIJ UIT DE NIEUWE MANIER VAN VERPLAATSEN?

Ook jij kan het verschil maken door nu al te kiezen voor een klimaatvriendelijke, fossielvrije vervoerswijze. Als we dit met z'n allen doen, dan genieten we allemaal van:

- 🌿 betere luchtkwaliteit met veel minder fijn stof;
- 🌿 meer verkeersveiligheid, dankzij betere fiets- en voetpaden waarop jong en oud zich ook makkelijker zelfstandig kan verplaatsen;
- 🌿 een gezonde levensstijl met meer beweging;
- 🌿 een aantrekkelijker stad en buurt met meer ruimte en minder lawaaihinder.

6 Slimmere verplaatsingen en transport

Minder verplaatsen: diensten zullen dichterbij ons komen waardoor we ons minder ver moeten verplaatsen.

7 Brugge Fietshoofdstad

We verplaatsen ons vaker te voet of met de (elektrische) fiets en springen ook vaker eens in de (elektrische) bus of taxi.

8 Fossielvrij op de baan

Kiezen we toch voor de auto, dan is deze zeker elektrisch en veel kans dat je deze auto vaker zal delen met andere gebruikers.

PIJLER 6

Slimmere verplaatsingen en transport

Onderzoek wijst uit dat onze verplaatsingsbehoeften steeds toenemen, deels omdat we steeds vaker wonen op plaatsen waar winkels, scholen, diensten ... beperkt of zelfs afwezig zijn. Ook voor onze job of voor hobby's en reizen verplaatsen we ons steeds vaker verder. Om vervoer tegen 2050 fossielvrij te kunnen maken is het noodzakelijk dat we onze verplaatsingen zeker niet verder laten toenemen. En dat kan! Ook de toename in vrachtvervoer zullen we moeten afremmen.

DE 15 MINUTENSTAD

Door de woon-, leef- en werkfuncties in Brugge goed te plannen verminderen we de behoefte aan verplaatsen. Stadsontwikkeling vertrekt nu steeds meer vanuit 'de 15 minutenstad'. Dit betekent dat de meest courante diensten en voorzieningen (winkel, school, vrijetijdsaanbod, sociale en medische dienstverlening ...) liggen op 15 minuten stappen (1 km) of 15 minuten fietsen (5 km). Voor veel Bruggelingen is Brugge nu al een 15-minutenstad. Voor

de verdere inrichting van de stad en de deelgemeenten nemen we deze maatstaf mee om zo de nood aan verplaatsingen bij Bruggelingen te beperken.

ZIJN MIJN VERPLAATSINGEN EIGENLIJK ALLEMAAL NODIG?

Zich verplaatsen kost tijd en geld. Een kritisch onderzoek over welke verplaatsingen echt nodig zijn kan veel tijd én geld opleveren. Vaak zijn verplaatsingen te vermijden of gewoon niet nodig. De ervaringen met thuis- en telewerk en een beperkt aantal vakantiebestemmingen hebben veel Bruggelingen een andere verplaatsingspatroon en -gedrag leren kennen.

EEN ANDERE STADSBELEVERING: MEER SPOOR, MEER WATER, EEN CENTRALE DISTRIBUTIE

Ook het vrachtvervoer neemt toe, ook in Brugge, zowel voor de lokale beleving als voor de beleving van bedrijven en

haven. Door deze verplaatsingen meer via spoor en waterwegen -zowel binnenvaart als kustvaart- te organiseren kunnen we heel wat vrachtverkeer op de weg vermijden. Een centraal 'stadsdistributiecentrum', regelt dan het laatste stuk van het traject. Zo worden pakjes nog steeds snel, maar op een klimaat- en stadsvriendelijke manier geleverd.

Dirk De fauw
BURGEMEESTER,
BEVOEGD VOOR O.A. MOBILITEIT

"Brugge heeft altijd al een voortrekkersrol gespeeld inzake duurzame mobiliteit. Ons Klimaatplan 2030 past de stadsmobiliteit aan de nieuwe tijdsgeest aan."

Stad in actie: concrete stappen naar het Brugge van morgen

Brugge 15 minutenstad

We onderzoeken hoe we dit principe kunnen hanteren in de manier waarop we Brugge verder organiseren. Dit kan ons helpen om onze verplaatsingsbehoeften te beperken.

Wijkmobiliteitsplannen

laten toe om op wijkniveau een aantal gerichte keuzes te maken over de organisatie van de gewenste mobiliteit en de infrastructuur die daarvoor nodig is. Per wijk kunnen we zo zachte mobiliteit, zoals stappen en trappen, stimuleren. Tegelijk bekijken we de mogelijkheden rond deelmobiliteit en elektrisch laden. We plannen jaarlijks minstens 1 wijkmobiliteitsplan uit te voeren.

Combi- en deelmobiliteit stimuleren

We maken een actieplan om combimobiliteit en deelmobiliteit verder te faciliteren, te stimuleren en uit te bouwen. We investeren in meer deelmogelijkheden voor zowel (cargo-)fiets als auto.

Een stadsdistributiecentrum?

Naar het voorbeeld van andere steden willen we een 'charter emissievrije stadsbeleving'. Met een stadsdistributiecentrum kunnen we winkels, ondernemingen, maar ook Bruggelingen efficiënter en klimaatvriendelijker laten beleveren, zowel in de rand als in het centrum.

PIJLER 7

Brugge Fietshoofdstad

40% van alle verplaatsingen in Brugge gebeurt te voet of met de fiets, 15% met het openbaar vervoer/De Lijn en 45% met de auto. Met deze hoge score mogen we ons terecht fietsstad noemen. Bovendien betekent dit dat al heel wat verplaatsingen nu reeds fossielvrij en dus zeer klimaat- en stadsvriendelijk gebeuren. Een absolute troef!

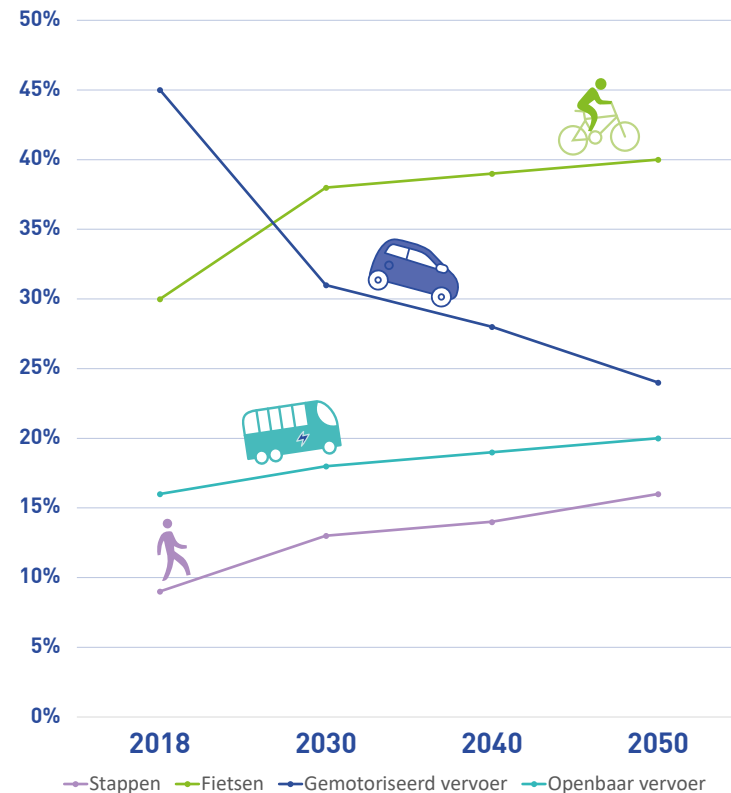
En we kunnen nog méér! **Brugge heeft alles in zich om het aantal fietsers en voetgangers te verhogen tot 50% tegen 2030**. Daarmee kronen we ons tot fietshoofdstad, net zoals ook Kopenhagen en Amsterdam dat zijn. Door tegelijk in te zetten op meer openbaar vervoer en meer deelmobiliteit, zal het individueel autoverkeer verminderen.

Om dit te realiseren blijft Brugge **ruimte maken voor fietsers en voetgangers**, zowel letterlijk als figuurlijk. Dit betekent verder investeren in veilige en comfortabele fietspaden en voetpaden, fiets- en voetgangersoversteken, fietsstallingen.

De infrastructuur moet aangepast worden aan de verschillende types tweewielers (E-bikes, steps, cargo- en bakfietsen, fietstaxi's ...) om de toenemende fiets- en voetgangersstroom veilig en comfortabel te laten verlopen. Dit vraagt op sommige plaatsen een debat over de rol en de plaats van de auto en de herinrichting van de weginfrastructuur.

Ook **het openbaar vervoer staat voor een belangrijke metamorfose**: de vervoerregio Brugge (Brugge en omliggende gemeenten) start vanaf 2023 met een nieuwe bussenplan. In Brugge willen we deze bussen zo snel mogelijk elektrisch zien rijden, iets wat De Lijn ons belooft tegen 2025 ten laatste. In de komende jaren realiseren we ook de aansluiting op de andere vervoersmiddelen, zoals een deelfiets of een deelwagen via de 'hoppin'punten.

De gewenste mobiliteitsmix om tegen 2050 klimaatneutraal te zijn.

Stad in actie: concrete stappen naar het Brugge van morgen

We verbeteren de bestaande fietsinfrastructuur.

We zorgen voor het invullen van ontbrekende schakels in het fietsnetwerk en pakken zwakke schakels aan. Een belangrijk hefboomproject daarin is de realisatie van de Brugse Stadsfietsroute FR30. Dit project zal de bestaande fietsinvalswegen met elkaar verbinden en vlotte fietsstromen naar, rond en van Brugge centrum garanderen.

We leggen fietssnelwegen aan.

Heel wat verkeer is afkomstig van de randgemeenten. Een goede fietsinfrastructuur via o.a. deze fietssnelwegen gecombineerd met steeds comfortabeler (elektrisch) fietsen vermindert het autoverkeer. Er wordt geïnvesteerd in de F31 en F34 (Zeebrugge), de F32 (Torhout), de F6 (Gent) en de F30 (Oostende)

Brugge Fietshoofdstad? Dat ben jij!

Heel wat Bruggelingen kennen de voordelen van de fiets of het openbaar vervoer. Fietsen is handig, hip, snel, gezond, veilig en sportief. Met een wervende campagne zetten we deze troeven van 'Brugge fietsstad' in de kijker, zowel bij de Bruggelingen als bij de bezoekers.

Een autoluwe stad

Meer ruimte voor fiets- en voetganger kan ook gerealiseerd worden door het installeren van autoluwe zones. Deze willen we geleidelijk laten groeien, zodat alle Bruggelingen mee groeien in deze nieuwe stadsmobiliteit. Automatisch zal ook het parkeerbeleid mee evolueren. Toegankelijkheid én leefbaarheid zullen centraal staan in deze debatten. We pakken dit gefaseerd aan en in nauw overleg met alle betrokken partijen.

Een bedrijfsvervoerplan voor Brugse ondernemingen.

Een aanzienlijk deel van de Brugse verplaatsingen gebeurt door de grote en kleine bedrijven hier. We stimuleren hen om een bedrijfsvervoerplan op te stellen met aandacht voor de klimaatimpact. Daarbij ondersteunen we de bedrijven die bereid zijn nieuwe vervoersvormen, zoals een cargofiets voor professioneel gebruik, in te zetten.

PIJLER 8

Fossielvrij op de baan

De uitstoot van fossiele brandstoffen, zoals benzine en diesel, van auto's, motorfietsen of vrachtwagens staat voor een derde van de totale CO₂ uitstoot in Brugge. Al deze auto's, motorfietsen en vrachtwagens zomaar overschakelen op elektrische aandrijving is geen optie. In de plaats daarvan is het slimmer om in te zetten op

- het verminderen van het aantal gemotoriseerde verplaatsingen (zie Pijler 6);
- meer te voet, meer per fiets, meer openbaar vervoer (zie Pijler 7).

Toch zal een aanzienlijk gedeelte van de personen- en vrachtverplaatsingen gemotoriseerd blijven, weliswaar volledig fossielvrij tegen 2050. Zoals het er nu naar uit ziet zal dat grotendeels elektrisch zijn, ofwel met een verbrandingsmotor op bio-brandstoffen. Voor het zware vrachtvervoer zal ook waterstof allicht een belangrijke rol spelen.

Deze elektrificatie vraagt een grote investering, zowel in nieuw rollend materiaal (auto's, lichte vrachtwagens ...) als in de nodige laadinfrastructuur (laadpalen, maar ook de groene stroombevoorrading ervan via kabels).

DOEL TEGEN 2030

40% van de Brugse personenwagens, 90% van de bussen en 5% van het vrachtvervoer rijdt fossielvrij

Verwachte evolutie naar fossielvrij rijden

		2018	2030	2040	2050
Personen- vervoer	Elektrisch	0%	40%	55%	75%
	Verbrandingsmotor	100%	60%	45%	25%
	↳ Bio-brandstofaandeel verbrandingsmotor	5,60%	13,75%	40%	100%
Openbaar vervoer	Elektrisch	0%	90%	80%	80%
	Waterstof	0%	0%	5%	20%
	Verbrandingsmotor	100%	10%	15%	0%
	↳ Bio-brandstofaandeel verbrandingsmotor	5,60%	13,75%	40%	nvt
Vracht- vervoer	Elektrisch	0%	4%	35%	50%
	Waterstof	0%	2%	35%	50%
	Verbrandingsmotor	100%	94%	30%	0%
	↳ Bio-brandstofaandeel verbrandingsmotor	5,60%	13,75%	40%	nvt

Stad in actie: concrete stappen naar het Brugge van morgen

Er is een **strategisch plan 'laadinfrastructuur elektrisch rijden'** klaar. Dit plan geeft aan waar welke laadinfrastructuur kan en moet komen, en wie deze zal plaatsen. Het moet alle Bruggelingen toelaten om vlot, veilig en comfortabel de elektrische wagen te laden.

Brugse taxi's en het openbaar vervoer elektrisch

De openbare vervoersmaatschappij de Lijn engageert zich om haar bussen tegen ten laatste 2025 elektrisch te laten rijden. De Stad Brugge blijft aandringen om dit te versnellen. Ook de Brugse taxi's stimuleren we om de overstap te maken naar elektrisch of fossielvrij rijden. Tegen uiterlijk 2030 zijn alle taxi's in Brugge elektrisch of fossielvrij aangedreven.

De Stad en de Groep Brugge (Lokale Politie, OCMW) streven ernaar om zoveel mogelijk **werkverplaatsingen met de fiets, bak-of cargofiets** te realiseren. Gemotoriseerde verplaatsingen gebeuren maximaal elektrisch. De Groep Brugge vervangt haar fossiele voertuigen door elektrische of fossielvrije voertuigen, of werkt samen met aanbieders van deelmobiliteit.

Goed bezig, Bruggelingen!

Hanne Cloetens

HUISARTS

“Mijn huisbezoeken doe ik het liefst/ altijd met de fiets: niet alleen gemakkelijk en snel, ook een ideale manier om tussen twee bezoeken door wat te bewegen en een frisse neus te halen. Het werkt aanstekelijk: ik werd geïnspireerd door een collega, en ondertussen nemen verschillende collega's de fiets. Zo zorgen we niet alleen voor onze patiënten, maar ook voor morgen.”

Katrijn De Meyer

FIETSERSBOND BRUGGE

“Brugge is een prachtige stad die zeker het potentieel heeft om een grote fietsstad te worden. Om het voor ons en onze kinderen aangenamer en veiliger te maken, werden al heel wat projecten gerealiseerd. Toch blijven er ook nog vele uitdagingen op de plank liggen. Dit klimaatplan gaat over keuzes maken voor de meest duurzame vervoerswijze en kan zo een belangrijke hefboom zijn om nog meer ruimte te geven aan de fiets en duurzame mobiliteit: daar worden we allemaal beter van!”

Klaas Evers

DESKUNDIGE MOBILITEIT STAD BRUGGE

“De laatste maanden werkten we hard aan een ambitieus plan laadinfrastructuur dat we binnenkort zullen uitrollen. Zo zorgen we dat we klaar zijn voor een toekomst waarin elektrisch rijden de norm is. Ook rond deelmobiliteit zetten we de komende jaren grote stappen. Autodelen is immers niet alleen beter voor de portefeuille, maar ook voor het klimaat. Mijn collega's werken ondertussen aan de plannen om de fietsinfrastructuur in Brugge te versterken, met o.a. de Stadsfietsroute en fietssnelwegen. Fier dat ik hier kan aan meewerken!”

Stijn Adriaens

BPOST

“In de Brugse binnenstad evolueren we naar een volledig uitstootvrije beleving. Sinds maart 2021 bedienen we de binnenstad hoofdzakelijk met elektrische fietsen en aanhangwagentjes. Vanaf maart 2022 vervangen we de laatste auto's door elektrische auto's. Op dat moment leveren we alle kranten, pakken en briefwisseling volledig uitstootvrij. Dit past in de nationale strategie om de beleving van steden anders te organiseren met aandacht voor duurzaamheid en levenskwaliteit in de stad. Ook in Brugge willen we daarmee de stap naar morgen zetten.”

EN JIJ?

Hoe zorg jij mee voor Brugge van morgen?

Eén derde van de lokale uitstoot van CO₂ is afkomstig van onze gemotoriseerde verplaatsingen. Zitten daar ook jouw verplaatsingen bij? Maak dan de brug naar fossielvrij. Dat gaat sneller dan je misschien denkt.

IK DOSEER MIJN VERPLAATSINGEN.

Niet elke verplaatsing is noodzakelijk. Door je aankopen, vrijetijdsactiviteiten, enz. dichterbij huis te kiezen, bespaar je tijd, geld én CO₂. Overweeg eventueel om zelfs je werk en je schoolomgeving dichterbij huis te kiezen.

IK NEEM ZOVEEL MOGELIJK DE FIETS OF GA TE VOET.

Voor korte afstanden is de fiets sowieso de snelste optie, en zeker met een elektrische fiets overbrug je ook vlot de langere afstanden. Uitstekend voor je gezondheid én voor je omgeving!

IK (HER)ONTDEK HET AANBOD OPENBAAR VERVOER

Vanaf 2023 start het nieuwe vervoerregioplan, met een versterkt aanbod in de volledige regio Brugge. Ook overstappen op deelfietsen en deelwagens wordt makkelijker. Bekijk het aanbod op brugge.be/bussen-de-lijn

IK SWITCH VAN AUTOBEZIT NAAR AUTOGEBRUIK.

Als je bedenkt dat een auto gemiddeld 95% van de tijd stil staat, is een deelwagen een slimme oplossing! Zeker als je (tweede) auto minder dan 10.000 kilometer per jaar rijdt, bespaar je veel geld en zorgen. Denk maar aan het onderhoud, verkeerstaks, verzekering ... In Brugge zijn er verschillende deelsystemen.

Zie brugge.be/autodelen. Bereken op savewithcarsharing.be of autodelen voor jou interessant is!

MIJN NIEUWE WAGEN RIJDT ELEKTRISCH.

Elektrisch rijden wordt de toekomst: investeer je in een nieuwe wagen kies dan meteen een volledig elektrische wagen. Als je deze kunt laden met je eigen opgewekte stroom, heb je een batterij op wielen. Publiek laden is iets duurder, maar zal op termijn ook goedkoper worden dan fossiel rijden. Wist je dat je via brugge.be/laad-palen-elektrische-voertuigen een publiek laadpunt kunt aanvragen in de buurt van jouw woning?

IK OVERWEEG EEN ELEKTRISCHE DEELWAGEN

Elektrisch rijden kan ook zonder zelf een elektrische wagen te kopen. De lokale energiecoöperatieve Coopstroom heeft een aantrekkelijk aanbod. Ook Cambio voegt elektrische wagens toe aan haar Brugse vloot.

Klimaatpunt
BruggeNaarMorgen

Voor vragen, informatie, advies, tips of hulp kan je vanaf nu terecht in het Klimaatpunt! Dagelijks in het Huis van de Bruggeling Meer info op: brugge.be/klimaat

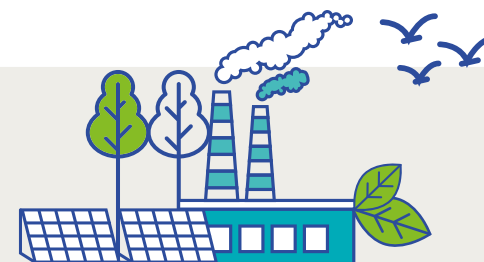

Brugge onderneemt klimaatvriendelijk en circulair

Materialen, grondstoffen en goederen die we invoeren, hebben in hun levenscyclus ook broeikasgassen uitgestoten, zowel bij het ontginnen, het produceren als het vervoeren ervan. Deze uitstoot is niet waarneembaar in Brugge, maar kunnen we wel sterk beïnvloeden door ons gedrag en onze manier van leven en werken. Als we Brugge meer op de kaart zetten als een stad van klimaatvriendelijk ondernemerschap zal dit ook economisch op termijn een heel belangrijke troef zijn!

9 Brugge circulair

Brugge als circulaire stad ontwikkelen. Dit betekent zo weinig mogelijk afval en energieverlies bij de manier waarop onze stad werkt, leeft, consumeert.

10 Klimaatvriendelijke ondernemingen, bedrijventerreinen en haven

Brugse bedrijventerreinen en ondernemingen zoveel als mogelijke fossielvrij en circulair organiseren: het gebruik van fossiele brandstoffen wordt zoveel mogelijk afgebouwd en afval- en reststromen worden zo goed mogelijk hergebruikt.

PIJLER 9

Brugge circulair

In een **'circulaire stad'** is er, net als in de natuur, geen afval. Alles wordt gezien als de grondstof van een nieuw product. Het voordeel van zo'n circulair model is dat je veel minder grondstoffen en energie nodig hebt.

De transitie naar een circulaire stad betekent dat we onze productie- en consumptieprocessen slimmer gaan aanpakken. Nu zijn deze 'linair' georganiseerd, met een hoog energie- en grondstofgebruik en een grote afval- of reststroom. We gaan de circulaire principes van **reduce** (verminder), **re-use** (hergebruik), **recycle** (maak er nieuwe grondstof van) een grotere rol geven. Voordelen: **een nieuwe economie met minder afval en minder uitstoot, en meer waarde.**

In Brugge zijn al een aantal innovatieve bedrijven en organisaties met deze circulaire principes aan de slag. De Stad stimuleert deze bedrijven en zet hen in als hefboom bij het opmaken van een strategische visienota en actieplan.

Stad in actie: concrete stappen naar het Brugge van morgen

We maken een lokale visie **'Circulaire stad, circulaire stadsontwikkeling en circulair ondernemen'** op, samen met Brugse organisaties en ondernemingen die reeds actief zijn rond circulair ondernemen. We geven deze circulaire ambities ook ruimtelijk een plek in Brugge. Daarnaast creëren we een **'circular district'** als experimenteerruimte voor circulaire stadsontwikkeling.

De Groep Brugge (Stad Brugge, Lokale Politie, OCMW/Mintus) streeft naar een **duurzaam aankoop- en aanbestedingsbeleid** en neemt circulaire principes op in de bestekken.

De **selectieve afvalophaling** wordt steeds meer geconcentreerd op hergebruik en recyclage. Afvalintercommunale IVBO heeft al sinds 2021 een selectievere ophaalronde (PMD+) en vanaf 2022 kwam daar een ophaalronde bij voor composteerbaar huis- & keukenafval (GFT). Dit soort selectieve ophaling legt mee de basis voor een circulaire stad.

Delen en hergebruiken stimuleren

Een belangrijk principe van de circulaire stad is het delen van ruimte, goederen, diensten ... en het hergebruiken van producten en grondstoffen. Bestaande private en publieke spelers (verhuurbedrijven, sociale organisaties, ...) zetten hier al sterk op in. De Stad Brugge wil delen en hergebruiken van goederen door Bruggelingen stimuleren.

Pablo Annys

SCHEPEN WERK & ONDERNEMEN

"De circulaire economie koppelt innovatieve bedrijfsconcepten aan lokale tewerkstelling. Ze bevat kansen voor ondernemers én voor kwetsbare groepen."

PIJLER 10

Klimaatvriendelijke ondernemingen, bedrijventerreinen en haven

In Brugge is er een bedrijvig en ambitieus ondernemersklimaat. In alle sectoren zullen de energietransitie en de grondstoffenschaarste een belangrijke rol spelen. Innovatieve bedrijfsconcepten én innovatieve productontwikkeling zullen doorslaggevend zijn om mee te "Brugge(n) Naar Morgen". Brugse bedrijven hebben er alle belang bij om met een open vizier de kansen die zich aanbieden te grijpen. De stad Brugge wil met dit klimaatplan 2030 alvast de Brugse ondernemerswereld stimuleren om mee de Brug naar morgen te bouwen.

Stad in actie: concrete stappen naar het Brugge van morgen

Circular HUB

We richten een circulaire hub op die sociale tewerkstelling koppelt aan circulaire productiemodellen. Deze HUB brengt circulaire Brugse ondernemers samen met sociale economiebedrijven en werkt aan concrete zakenmodellen. Zo leggen we de basis voor innovatief ondernemerschap in de sociale en circulaire economie.

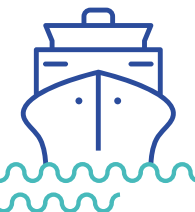

De Brugse Bedrijventerreinen in ontwikkeling maken de circulaire reflex.

De intercommunale WVI, die bedrijventerreinen Waggelwater, Herdersbrug en Blauwe Toren beheert, ondertekende het duurzaamheidscharter en zal deze bedrijventerreinen klimaatrobuust maken en laten evolueren naar klimaatneutraal en fossielvrij ondernemen. De nieuwe bedrijventerreinen De Spie en Chartreuse worden toekomstgericht ontwikkeld, dus zoveel mogelijk fossielvrij, circulair en klimaatrobuust.

Een Klimaatplan 2030 voor de haven van Zeebrugge*

Onze haven zet mee de schouders onder de Brugse klimaatdoelstellingen. Een specifiek klimaatplan voor de haven van Zeebrugge haakt in op de Brugse klimaatdoelstellingen. De speerpunten zijn hernieuwbare energieproductie (zowel wind als zon), emissievrije mobiliteit, hergebruik van warmte en de mogelijkheden voor walstroom.

*meer info op de volgende pagina

Het klimaatplan van de haven van Zeebrugge

De haven van Zeebrugge stelt ongeveer 10.000 mensen te werk en is dus een zeer belangrijke economische kracht van de stad.

De haven heeft een eigen klimaatplan 2030 opgemaakt met daarin volgende krachtlijnen:

- 🌿 Maximaal inzetten op hernieuwbare energie, met zowel voor wind als zon heel wat potentieel in het havengebied;
- 🌿 Restwarmte maximaal benutten;
- 🌿 De mobiliteit zo snel mogelijk emissievrij en inzetten op duurzame verkeersmiddelen;
- 🌿 Walstroom in de vissershaven en waar de cruiseschepen aanmeren;
- 🌿 Inzetten op de import en productie van groene moleculen zoals groene waterstof.

Dries De Smet

ADVISEUR DUURZAME ENERGIE
HAVEN ZEEBRUGGE

“De haven van Zeebrugge staat voor het decennium van de waarheid op weg naar een klimaatneutraal en -robuust Brugge. Het klimaatplan van de Haven trekt volop de kaart van hernieuwbare energie en zal bedrijven in het havengebied faciliteren om hun dagelijkse activiteiten te vergroenen. Het verwelkomen van ondernemingen die fossielvrije en circulaire activiteiten hoog in het vaandel dragen, wordt een prioriteit voor het havenbestuur. Ook voor de verplaatsingen van zowel goederen als werknemers zoeken we de meest klimaatvriendelijke alternatieven.”

Goed bezig, Bruggelingen!

Ellen Vandenbulcke

DE REPUBLIEK / HANDMADE IN BRUGGE

“Circulair ondernemen is meer dan een modewoord. Met De Republiek en Handmade in Brugge bouwen we aan een breed netwerk van Brugse makers en creatieve ondernemers, die vaak op zeer innovatieve manier circulair aan de slag gaan. Deze circulaire basis willen we verder uitbreiden en ook andere starters stimuleren om deze circulaire kaart te trekken. De keuze van Brugge om zich als circulaire stad te profileren is zorgen voor morgen.”

Nicolas Vyncke

CEO INGENIUM

“Om onze gebouwde omgeving klimaatneutraal en klimaatrobuust te maken moeten we slim investeren met nieuwe technologieën, materialen en bouwconcepten. Vanuit Ingenium denken we duurzaam mee vooruit en maken de Brug naar morgen. Brugge is een laboratorium waarin onze ingenieurs graag onze nieuwe inzichten helpen concretiseren.”

Frank De Lannoit

BRUGGE GEEFT ENERGIE (BGE)

“Met ‘Brugge Geeft Energie’ hebben een 27-tal Brugse ondernemingen de handen in elkaar geslagen om zeer concreet aan de slag te gaan met de klimaatuitdagingen. We hebben in de afgelopen jaren onze leden geholpen bij het investeren in extra zonnepanelen, warmtekrachtkoppeling en laadinfrastructuur. Ons doel is om bedrijventerreinen energiepositief en CO₂-neutraal te maken. BGE geeft ook echt energie want heel wat Brugse ondernemers zien in dat investeren in hernieuwbare energie rendeert. Ik ben blij om mee de Brug naar morgen te maken.”

Aline De Tremmerie

PROJECT CIRCULAR HUB

“Met de circular hub Brugge brengen we sociale tewerkstelling en circulaire productie samen. In ons voedingslabo ontwikkelen we heerlijke zalmkroketjes vanuit reststromen van de zalmverwerking. Dit doen we samen met het bedrijf Mowi en SOBO. Met kringloopcentrum 't Rad en BRUG-IT willen we laptops beter kunnen inzamelen, vernieuwen, ontmantelen, hergebruiken of grondstoffen recupereren. Zo koppelen we duurzame economische productie aan duurzame sociale tewerkstelling: 3 keer winst!”

Ann Overmeire

CEO DE BLAUWE CLUSTER

“Dit klimaatplan bevat veel aanknopingspunten waar we ook met De Blauwe Cluster kunnen op inspelen. Zowel circulair ondernemerschap in de maritieme sector als kustverdediging en waterstofeconomie. In alle kustgebieden ter wereld spelen deze thema’s en Brugge heeft met zijn wereldhaven Zeebrugge een enorme hefboom om mee deze klimaattransitie in een versnelling te brengen.”

Ilse Snick

CENTRUMMANAGER STAD BRUGGE

“Brugge heeft sterke shopping-troeven. Er zijn jonge starters én gevestigde zaken die bewijzen dat hip en trendy perfect te rijmen valt met ecologisch verantwoord en duurzaam. We merken ook dat shoppers hier steeds meer belang aan hechten en zetten daar dan ook sterk op in, zowel met onze duurzame shopping-route als met onze toelages waarbij aandacht voor klimaat en milieu een criterium is.”

Johan Proot

DIRECTEUR WWI

“Brugge is een zeer belangrijk economisch knooppunt voor de West-Vlaamse economie. Met de bestaande bedrijventerreinen Waggelwater, Herdersbrug en Blauwe Toren willen we ons duurzaamheidscharter hanteren als hefboom om de terreinen energiezuiniger en klimaatrobust te maken. De nieuwe bedrijventerreinen Chartreuse en de Spie moeten daarin een voorbeeld zijn. WWI stapt zeker mee op de Brug naar Morgen.”

Bruno D'hont

GENERAL MANAGER VERIMPEX

“Ons bedrijf pioniert al enkele jaren met circulaire productieprocessen door onder andere oude vliegtuigbanden om te zetten in duurzame en herbruikbare deurmatten. We breiden onze ambities verder uit naar hernieuwbare energie. We zien steeds meer collega ondernemers de bocht nemen naar de circulaire economie en dat willen we stimuleren. Als kmo sta je soms machteloos om zaken in beweging te krijgen, maar als collectief is dat al heel wat anders. Alleen zo krijgen we onze stad en onze wereld klimaatneutraal tegen 2050.”

EN JIJ?

Hoe zorg jij mee voor Brugge van morgen?

Een circulaire stad maken is iets waar iedereen vandaag nog mee kan beginnen. De circulaire principes zijn eenvoudig: **reduce, re-use, recycle/ verminder, hergebruik, recycleer**

1 Verminder de goederenstroom door gewoon minder te kopen en te consumeren. Minder goederen kopen, betekent minder grondstoffen, energie, productieprocessen, transport én afval: stuk voor stuk winsten die ook een forse CO₂-reductie inhouden. Het verschil voel je in je portemonnee, je agenda én in je hoofd: meer geld, meer tijd, minder zorgen.

2 Hergebruik

- Heb je bruikbare spullen te veel? Verkoop ze tweedehands of breng ze naar de kringloopwinkel. dekringwinkel.be/trad.
- Wil je zelf iets kopen? Overweeg dan eerst of je het kan lenen of huren, of kijk eens in het tweedehandsaanbod. Ook via deelinitiatieven zoals Peerby.com ben je rijker dan je denkt!

3 Recycleer de grondstoffen tot nieuwe grondstoffen. Dat is de meest eenvoudige en tegelijk een superbelangrijke bijdrage naar een circulaire stad! Hoe?

- door je afval gescheiden en goed gesorteerd aan te bieden, bij de afvalophaling of in een van de drie stedelijke recyclageparken;
- door je organisch afval zelf te composteren en te verwerken in je tuin.
- Als je goederen koopt, let er dan op dat deze achteraf makkelijk demonteerbaar en recycleerbaar zijn.

Klimaatpunt
BruggeNaarMorgen

Voor vragen, informatie, advies, tips of hulp kan je vanaf nu terecht in het Klimaatpunt! Dagelijks in het Huis van de Bruggeling Meer info op: brugge.be/klimaat

Heb je ondernemersbloed en wil je professioneel aan de slag met deze circulaire principes of de klimaatdoelstellingen?

- Contacteer Circular Kickstart (...) of the Circular HUB op brugge.be/circulaire-economie
- Contacteer 'Brugge geeft Energie' als je met je bedrijf wil bijdragen aan concrete acties rond zuinig en/of fossielvrij energiegebruik of elektrische mobiliteit. bruggegeeftenergie.be
- Ligt je bedrijf in de bedrijvzones Waggelwater, Blauwe Toren of Herdersbrugge? Contacteer WVI die met haar duurzaamheidscharter Brugse bedrijven begeleidt naar het Brugge van morgen. wvi.be/nl/werkvelden/ondernemen/de-toekomst-duurzaam
- Wees als handelaar niet bang van circulair en duurzaam, maar omarm het als het nieuwe normaal. Je klanten zullen alleen maar kieskeuriger worden en kwantiteit wordt ingehaald door kwaliteit. Ook Brugge zet in op duurzaam shoppen en daar kan jij als handelaar en ondernemer zeker toe bijdragen. Meer info: brugge.be/eerlijk-en-duurzaam-shoppen

Brugge Smaakt

Brugge is een culinaire en gastronomische stad met een rijke traditie van lekker eten. De vele toprestaurants en lekkere eethuizen, chef-koks met of zonder ster, topkokscholen zoals Spermalie en Ter Groene Poorte, culinaire evenementen zoals het Brugs Bierfestival en Kookeet maken Brugge tot een hotspot voor al wie houdt van lekker eten en drinken. En dan hebben we het nog niet over de lekkere maaltijden die je in je eigen keuken maakt: mmm, Brugge Smaakt!

Brugge heeft alle troeven om mee het lekker eten van de toekomst vorm te geven. Voeding zorgt - direct en indirect - voor heel wat CO₂ uitstoot.*

De klimaatverandering brengt onvermijdelijk ook verandering in onze voeding. Hap per hap, en stap per stap geven we als consument mee vorm aan het eten van de toekomst.

**In Brugge is deze uitstoot beperkt, omdat onze voedsel- en vleesproductie zich vooral buiten het grondgebied Brugge afspeelt.*

De voedingssector is volgens experts wereldwijd goed voor maar liefst 1/4 van de totale uitstoot van broeikasgassen! Deze uitstoot wordt veroorzaakt door

- het vernietigen van waardevolle ecosystemen voor de productie van diervoeding;
- de methaan-uitstoot van herkauwers, zoals koeien en schapen;
- de bemesting van akkerlanden;
- het transport van grondstoffen.

11 Lekker eten met minder klimaatimpact

Dierlijke eiwitten zullen steeds vaker vervangen worden door plantaardige eiwitten en dat zorgt voor een pak minder CO₂-uitstoot

12 Meer lokale en seizoensgebonden voeding

Door meer lokale voeding te produceren en te consumeren vermijden we productie-, transport-, en bewaarkosten, die ook gepaard gaan met energieverbruik en CO₂-uitstoot.

13 Voedselverlies wordt winst

Door voedseloverschotten en voedselverlies te voorkomen of te hergebruiken vermijden we nutteloze kosten, energiegebruik en uitstoot van CO₂.

PIJLER ⑪

Lekker eten met minder klimaatimpact

De klimaatimpact van onze voedselgewoontes is niet te onderschatten. Een belangrijke doelstelling is de **geleidelijke overschakeling van dierlijke naar plantaardige proteïnen**. Deze overschakeling is al volop bezig en moeten we ook in Brugge versnellen. Het enige criterium: het moet lekker zijn. En dat kan zeker! Zowel topchefs als grootkeukens worden steeds meer vertrouwd met plantaardige maaltijden. Logisch: ze zijn gezonder, meestal budgetvriendelijker én ze hebben beduidend minder impact op het klimaat. Ook in je eigen keuken thuis kan je perfect dierlijke eiwitten, zoals vlees en vis, geleidelijk vervangen door plantaardige alternatieven.

Uit onderzoek blijkt dat 1 op 4 Bruggelingen minstens één keer per week vegetarisch of veganistisch eet. De ambitie is om tegen 2030 minstens 1/3 van de Bruggelingen daartoe aan te zetten.

Stad in actie: concrete stappen naar het Brugge van morgen

We bouwen het **Brugs Food Lab** uit tot een lokale motor om de Brugse voedselstrategie in concrete actie om te zetten. Met het traject 'Flavourite' zet Brugge zich als duurzame culinaire en gastronomische stad op de kaart.

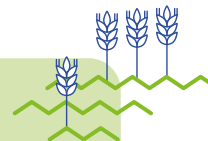

Brugge maakt deel uit van **Foodwave**, een internationale alliantie rond duurzame voeding voor jongeren. In Brugge zetten we acties op om jongeren te sensibiliseren rond de impact van hun voeding op de rest van de wereld.

Brugge neemt deel aan **Foodcities**. Dit traject rond het **verduurzamen van maaltijdbereidingen voor senioren** heeft evenveel aandacht voor gezondheid en minimale ecologische impact als voor smakelijk en lekker eten.

Meer lokaal, plantaardig, fair trade. En altijd lekker.

We stimuleren het aanbieden van duurzame voeding met minder klimaatimpact op **Brugse evenementen**. Ook in het aankoopbeleid van de Groep Brugge hebben we hier aandacht voor.

We begeleiden **Brugse scholen, verenigingen en zorginstellingen** in de overschakeling naar duurzame voeding, o.a. in de grootkeuken.

De Brugse **voedselstrategie 'Brugge Smaakt'** bundelt acties om duurzame voeding in Brugge te promoten. Via stadsevenementen als 'Kookeet' en 'Wintergloed' maken we Bruggelingen vertrouwd met deze voedselstrategie. Tegelijk stimuleert de Stad via het vergunningenbeleid private organisatoren om duurzame keuzes te maken.

© Grafish

HET BRUGS FOOD LAB

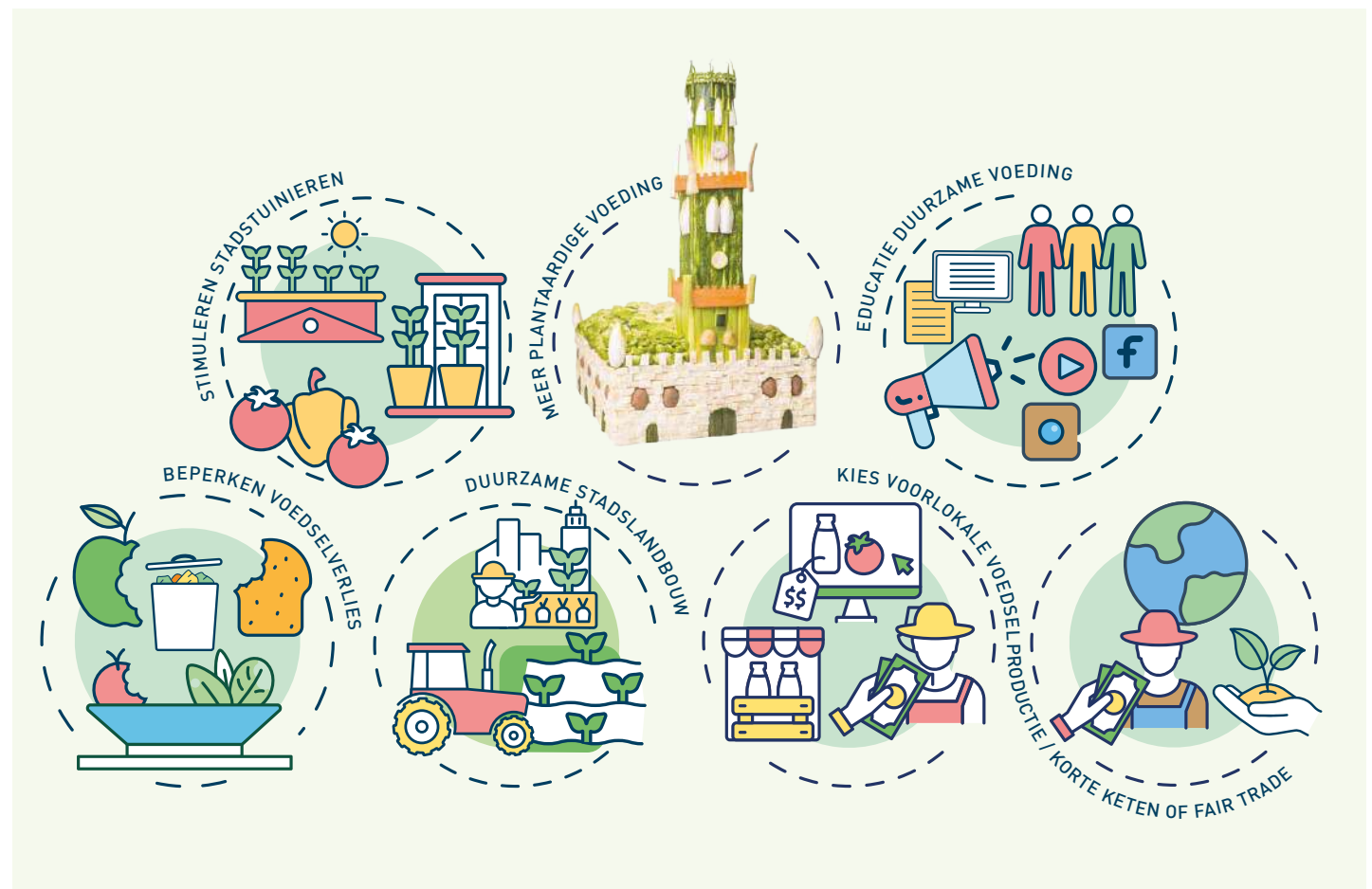
In Brugge is al een paar jaar een actief netwerk aan de slag om de 'Brugse voedselstrategie Brugge Smaakt' te realiseren. Voedselproducenten, koks, scholen, horeca, landbouwers werken samen om ideeën om te zetten in concrete actie. Dit Brugs Food Lab vormt de motor van veel innovatieve projecten rond ons eten en drinken van de toekomst.

De Brugse voedselstrategie is een leidraad voor duurzame voeding, opgebouwd rond zes doelstellingen:

- Stimuleren stadstuinieren;
- Meer plantaardige voeding;
- Beperken voedselverlies;
- Duurzame stadslandbouw;
- Lokale voedselproductie en korte keten;
- Fair trade.

Het Brugse Food Lab zet, samen met alle voedselmakers van Brugge, deze strategie in acties om. De realisatie van de Brugse voedselstrategie is een belangrijke schakel in het realiseren van het Klimaatplan 2030.

Meer info op bruggesmaakt.brugge.be

PIJLER 12

Meer lokale en seizoensgebonden voeding

Tomaten en wortels van eigen bodem smaken dubbel zo goed. We verbinden lokale boeren met klanten uit de buurt in een zogenaamde **'korte keten'**. Het grote voordeel: een lokaal netwerk van voedselvoorziening met minder transport en verhandelkosten en dus minder klimaatimpact.

Daarnaast biedt lokale voeding ook kansen voor tewerkstelling en economische ontwikkeling. Onder druk van zowel klimaatverandering als een strengere regelgeving staan boeren onder druk. We ondersteunen de boeren die met nieuwe klimaatvriendelijke teeltechnieken experimenteren.

Zo maken we **onze land- en tuinbouwsector veerkrachtig en toekomstgericht**.

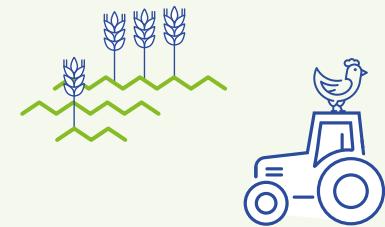
Ook de Bruggelingen stimuleren we om **in de eigen tuin, volkstuin of gemeenschapstuin zelf groenten- en fruit te kweken**. Dit geeft meer voeling met de natuur, de teelt, het seizoensaanbod en het belang van een duurzame aanpak. Door voldoende ruimte te voorzien voor gemeenschapstuinen maken we plekken in de stad waar Bruggelingen letterlijk samen kunnen werken om hun bord met duurzaam gekweekte groenten te vullen.

EEN CSA PLUKBOERDERIJ IN BRUGGE?

Bij Community Supported Agriculture (CSA) of gemeenschapstuinieren vormt een groep klanten samen met een boer een gemeenschap. De klanten investeren mee in het zaaigoed en het kweekwerk, de boer zorgt voor een kwalitatieve en duurzame groenten- en fruitkweek. Dit model spreidt de risico's en versterkt de band tussen boer en klant. Het model werkt al in een paar Vlaamse steden en past 100% in de Brugse duurzame voedselstrategie. Ook in Brugge willen we minstens één

CSA tegen 2025 en liefst 3 tegen 2030. Daarvoor zoeken we klanten, boeren en gronden. Zin om te boeren en samen deze boerderij van morgen te bouwen? Laat je horen!

Minou Esquenet

SCHEPEN VAN KLIMAAT EN MILIEU

“We maken van Brugge de culinaire hoofdstad van het lekker eten van morgen: lokaal en met respect.”

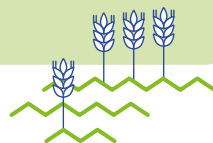
Stad in actie: concrete stappen naar het Brugge van morgen

Kennis is voedsel!

We willen meer communiceren met de Bruggelingen over het belang en de mogelijkheden van een korte keten. Daarbij willen we ook de kennis van duurzame voedselproductie bij de Bruggelingen versterken, o.a. door te sensibiliseren en via educatieve trajecten i.s.m. de kringloopkrachten en tuincoaches.

Een duurzame en veerkrachtige lokale land- en tuinbouw

We ondersteunen land- en tuinbouwers die met nieuwe klimaatvriendelijke teelt- of bedrijfstechnieken willen experimenteren.

Stadslandbouw en volkstuintjes stimuleren

We zoeken geschikte locaties voor stadslandbouw, volkstuintjes en nieuwe bedrijfsmodellen, zoals een CSA. Dit kan zowel op private gronden als op gronden die eigendom zijn van de Groep Brugge (Stad/OCMW) of andere overheden.

De korte keten in Brugge versterken

Het Brugs Food Lab stimuleert en faciliteert voedselinitiatieven uit de korte keten, o.a. door de Bruggelingen vertrouwd te maken met de (seizoensgebonden) korteketenkaart. We promoten de plaatsen en organisaties die korteketenproducten verdelen en helpen om de logistieke keten te verduurzamen. Ook op de Brugse markten en in het Brugse winkelaanbod willen we meer plaats maken voor de korte keten, zodat Bruggelingen deze lokale lekkernijen niet alleen leren kennen, maar ook makkelijk kunnen aankopen.

PIJLER 13

Voedselverlies wordt winst

Een gemiddeld Vlaams huisgezin gooit per jaar ongeveer 88 kg voedsel per jaar weg. Dat is zo'n **37 kg voedselverlies per persoon**. Voor Brugge betekent dit samen 4.366 ton voedselverspilling per jaar, of het equivalent van **7 tot 14 kton CO₂ per jaar**. Dat kunnen we samen vermijden.

Voedselverliezen in de horeca en de grootkeukens zullen we drastisch verminderen door actief strategieën te ontwikkelen met deze sectoren, zowel in de opleiding van jonge koks als in de bestaande grootkeukens in zorg- of onderwijsinstellingen. Voedselverlies in de eigen huiskukens pakken we aan met handige tips.

Ook de overschotten in de supermarkten zijn een belangrijk bron van voedselverlies. Door deze overschotten op te halen en te herverdelen stimuleren we supermarkten om hun voedseloverschotten veel beter te registreren én krijgen we een voedselstroom die de meest kwetsbare Bruggelingen ten goede komt.

Brugge is in Vlaanderen pionier in het werken rond en met voedselverlies.

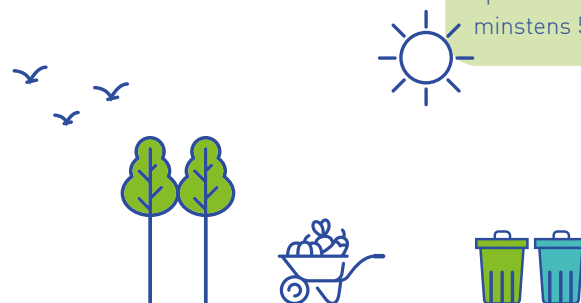
Met deze ervaring zetten we onze klimaatambities kracht bij. Al deze voedselverliezen zetten we om in winst voor de portemonnee én winst voor het klimaat. Dat is pure winst voor Brugge!

Stad in actie: concrete stappen naar het Brugge van morgen

Foodwinners aan zet!

Foodwinners' is een netwerk van honderden Brugse gezinnen die we actief ondersteunen om voedselverlies te vermijden. Via gerichte tips leren we gezinnen hoe ze hun voedselverlies kunnen verminderen, met soms spectaculaire gevolgen in de portemonnee en in de frigo. We willen in Brugge minstens 5.000 Brugse gezinnen in het Foodwinnerstraject verwelkomen.

Professionele keukens zetten verlies om in winst

Er lopen al heel wat ondersteuningstrajecten voor grootkeukens (in zorginstellingen, onderwijs ...) die we verder zetten. We stimuleren horecapersoneel al vanaf de opleiding om voedselverlies en voedseloverschotten te vermijden.

Een sterk lokaal distributienetwerk rond voedseloverschotten en korte keten

Brugge ontwikkelt via het Europees project 'Flavour' een succesvol netwerk om voedseloverschotten van supermarkten op te halen en te verdelen onder sociale instellingen en kwetsbare Bruggelingen. Dit netwerk gebruiken we om ook om de vraag naar en het aanbod van lokale voedingswaren dichterbij elkaar te brengen.

Goed bezig, Bruggelingen!

Jill Van den Broucke

WERKVLOERBEGELEIDSTER FLAVOUR

“Wekelijks halen we meer dan 1.000 kg voedseloverschotten op bij de Brugse supermarkten. We verdelen deze voedseloverschotten bij de Brugse welzijnsorganisaties die werken met kwetsbare Bruggelingen. Zo vermijden we dat goede voeding in de vuilnisbak terecht komt én helpen we veel Bruggelingen aan een gezond voedselpakket. Zo zorgen we mee voor morgen!”

Lander Hoornaert

COÖRDINATOR BRUGS FOOD LAB

“Brugge is een culinair walhalla met zeer veel goede chefs en gerenommeerde kokscholen. Maar ook de Brugse voedselstrategie scheert hoge toppen. Het Brugse Food Lab verenigt enthousiastelingen die mee vorm geven aan ons eten van de toekomst. Meer plantaardig, meer lokaal, maar vooral heel erg lekker. Jonge starters en bestaande initiatieven veroveren nu, maar ongetwijfeld ook in de toekomst, de Brugse harten en buiken met heel wat lekkers.”

An Vissers

CHEF DEN AMAND

“We hebben een passie voor hoeve- en streekproducten. We zijn voorstander van de korte keten: lekker, vers en lokaal. Gebruiken we producten uit het Zuiden dan zijn deze fairtrade. Zo is lekker eten ook meteen goed voor iedereen!”

Koen Strubbe

LEERKRACHT GROOTKEUKEN
TER GROENE POORTE

“Ook grootkeukens werken steeds vaker met plantaardige voeding. Ik werk graag met de moderne, vegetarische keuken en wil ik deze microbe aan mijn leerlingen doorgeven. Het blijft wel een en-en verhaal. We zullen allemaal meer opschuiven in de richting van meer plantaardig, maar dat wil niet zeggen dat we daarom vlees of vis volledig aan de kant schuiven. In ons schoolrestaurant merken we dat de plantaardige alternatieven in opmars zijn. Ook rond voedselverliezen hebben we met onze leerlingen mooie resultaten kunnen boeken.”

EN JIJ?

Hoe zorg jij mee voor Brugge van morgen?

Brugge Smaakt nog beter als alle Bruggelingen mee in de potten roeren. Maak vandaag nog je keuzes hoe jij mee wil zorgen voor morgen.

IK EET LEKKER MET MINDER KLIMAATIMPACT

- Plantaardige gerechten en recepten zijn er bij overvloed. Verras jezelf en je gezin met plantaardige alternatieven van je lievelingsgerechten. Inspiratie vind je, bijvoorbeeld op [evavzw.be/recepten](https://www.evavzw.be/recepten). Wat schaft de pot vanavond? Als elk Brugs gezin per week? één maaltijd vlees of vis vervangt door plantaardige eiwitten zorgt dat voor een jaarlijkse vermindering van ongeveer 250 kg CO₂ in Brugge! Een heel eenvoudige en gezonde keuze met directe impact.
- Aardbeiden en tomaten in de winter, avocado's uit Peru, boontjes uit Kenia: door de manier van kweken en de verre afstand brengen deze producten een grote CO₂ uitstoot met zich mee. Bewust kiezen voor lokaal en seizoensgebonden zorgt niet alleen voor minder klimaatimpact, je steunt ook onze boeren en maakt het lokale voedselsysteem minder afhankelijk van het buitenland.
- Natuurlijk blijven we voor producten als koffie en chocolade afhankelijk van de invoer. Kies dan fair trade, zo steun je lokale boeren uit het Zuiden.

Klimaatpunt
BruggeNaarMorgen

Voor vragen, informatie, advies, tips of hulp kan je vanaf nu terecht in het Klimaatpunt! Dagelijks in het Huis van de Bruggeling Meer info op: brugge.be/klimaat

IK KIES VOOR DE KORTE KETEN EN LOKALE LAND- EN TUINBOUW

- Wil je weten waar je lokale producten kan kopen? Check dan de korteketenkaart bruggesmaakt.brugge.be/kies-voor-lokaal-seizoensgebonden. Kijk op de markt uit naar de aanbieders van lokaal geteelde producten. Ook in de supermarkt of kruidenier kan je makkelijk de herkomst van de producten nalezen: kies bewust voor de producten uit eigen streek of land.
- Ben je land- of tuinbouwer, of ben je als ondernemer, handelaar of kok actief in de voedselketen? Dan hebben je keuzes nog meer impact. Actief kiezen voor lokale producten en duurzame teelt- en verwerkingsmethoden vermindert aanzienlijk de CO₂ uitstoot.

IK VERMIJD VOEDSELVERLIES EN OVERSCHOTTEN: PURE WINST!

- Voedselverlies kan je eenvoudig verminderen. Sluit je aan bij 'Foodwinners' en krijg handige tips om veel minder voedsel te verspillen. In Brugge zijn we al met meer dan 500 en in 2022 willen we naar 5.000 Foodwinners.
- Ook als professional wil je natuurlijk geen voedsel verloren laten gaan. Met een aantal eenvoudige ingrepen kan je veel afval en voedselverlies vermijden: je rekening is vlug gemaakt! Zoek je inspiratie, neem zeker contact op met het klimaatpunt.
- Voedseloverschotten van supermarkten worden in Brugge opgehaald door het project Flavour en verdeeld over tal van sociale organisatie, die ze op hun beurt verdelen naar kwetsbare Bruggelingen. Heb je zelf overschotten in de aanbieding of wil je gebruik maken van het aanbod neem contact op met het klimaatpunt.

Brugge is klimaatrobuust

De belangrijkste risico's

Stedelijke wateroverlast door hevige onweders in de zomer

Overstromingen vanuit waterlopen door grotere neerslag in de wintermaanden

Droogte door vermindering van het aantal neerslagdagen in de zomer, met meer verdamping en impact op mens en natuur

Hogere temperatuur en hittestress door meer opeenvolgende hittedagen

Verzilting en vermindering van de waterkwaliteit door hogere zeespiegel en lagere grondwaterstanden

Kustoverstromingen door de stijging van de zeespiegel

De wereld warmt geleidelijk maar zeker op. Om die opwarming af te remmen proberen we zo weinig mogelijk CO₂ uit te stoten. Ook in Brugge is de klimaatverandering voelbaar. We merken het, onder meer, aan de extreme weersomstandigheden:

- langere periodes van droogte;
- meer hitte-dagen;
- heviger regenval in de zomer;
- nattere winters.

Ondertussen stijgt de zeespiegel, wat Brugge als kustgemeente natuurlijk extra kwetsbaar maakt. Het extremere weer brengt extra risico's met zich mee. Daar moeten we ons met zijn allen op voorbereiden.

Om Brugge klimaatrobuust te maken gaan we aan de slag op 3 domeinen:

14

Brugge is een slimme waterstad

We maken van onze stad een goede spons.

15

Brugge is een blauwgroene stad

We maken gebruik van de kracht van de natuur om onze stad te koelen.

16

Klimaatrobuust worden we samen

We vragen alle Bruggelingen om ook zelf voldoende beschermende maatregelen te realiseren.

Brugge is een slimme waterstad

Brugge is een waterstad: we liggen aan de zee, zijn met kanalen verbonden met andere steden en hebben met reitjes een uniek systeem van stadskanalen. Dit zijn troeven om onze stad voor te bereiden om extreme weeromstandigheden. Bij extreme regenval moeten we ervoor zorgen dat het water voldoende snel kan afgevoerd worden of kan opgevangen op plaatsen waar het geen schade veroorzaakt. Omgekeerd moet bij extreme hitte of droogte voldoende water aanwezig blijven.

We maken van Brugge een spons, die water kan ophouden als het regent, maar water kan afgeven wanneer we het te droog is of wanneer het teveel regent. Daarom moeten we onze straten, pleinen, parken, rioleringen en afwateringskanalen anders inrichten. Maar, ook alle Brugse eigenaars van huizen, tuinen en gronden vragen we om hun watergebruik en regenwaterbeheer slim aan te pakken.

De grootste uitdaging is om onze verharde oppervlaktes te **ontharden**. Waar we

niet kunnen ontharden, moeten we de afwatering van regenwater **afkoppelen** van de riolering en zoveel als mogelijk in de natuur brengen, waar het kan indringen in de bodem.

DOEL

De uitdaging waar we in Brugge voor staan en waar we met z'n allen aan moeten werken is dubbel:

- De **helft van de verharding op woon- of bedrijfspercelen** willen we wegwerken tegen 2050. Waar de verharding niet weggewerkt kan worden, wordt een regenwaterput of infiltratie van het regenwater in een eigen groene zone aangelegd.
- Een **derde van onze wegen** moet afwateren naar groene zone of voorzien worden van een andere bronmaatregelen tegen 2050.

WAT IS ONTHARDEN? WAT IS AFKOPPELEN VAN DE RIOLERING? EN WAAROM IS DAT BELANGRIJK?

In Brugge is een vierde van de oppervlakte verhard. Dit wil zeggen dat de bodem door bebouwing of een niet-waterdoorlatende laag beton, asfalt of betegeling is afgesloten. Water kan niet altijd of volledig door dit oppervlakte dringen en dat zorgt voor een dubbel probleem:

- Bij hevige regenval zorgt het afstromende regenwater voor een overbelasting van de riolen met overstroming tot gevolg.
- Regenwater kan onvoldoende in de bodem dringen, waardoor onze grondwaterreserves in periodes van droogte en hitte te snel opgeraken.

We kunnen deze problemen oplossen door:

- 1 Ontharding:** door de bestaande verharding weg te nemen kan het regenwater terug in de bodem dringen en stroomt het niet langer af naar de riolering.
- 2 Afkoppeling** van de riool: de afwatering van het verharde gedeelte verloopt niet langer via de riolering, maar in een groene omgeving waar het in de bodem kan dringen.

Na een gedetailleerde risico-analyse stelde de Stad, samen met experts en lokale betrokkenen, een klimaatadaptatieplan op voor het volledige grondgebied Brugge. Het is een uitgebreid actieplan opgemaakt met meer dan 100 acties.

Alle details kan je vinden op brugge.be/klimaat

We sommen hier de belangrijkste punten van het actieplan op.

Stad in actie: concrete stappen naar het Brugge van morgen

We passen onze premiestelsels en reglementering aan om meer klimaatadaptatieve maatregelen te stimuleren, financieel te ondersteunen of, waar nodig, te verplichten. Ook het toezicht op de toepassing van deze reglementering wordt verscherpt.

We gaan onze **stadsgebouwen en ons stadspatrimonium waterrobuust** maken door regenwater op te vangen en te hergebruiken, waterputten te voorzien, en groendaken te voorzien waar mogelijk. Nieuwe stadsprojecten moeten 100% hemelwaterneutraal zijn: wat op het dak valt wordt opgevangen en hergebruikt of dringt in de ondergrond.

We investeren in **collectieve hemelwaterputten** en brengen daarvoor ook bestaande waterputten in kaart. Deze collectieve waterputten kunnen dienen als buffer om hevige regenval op te vangen of als reserve bij extreme droogte.

Afkoppelen van de riolering
Zowel in de binnenstad als in de rand koppelen we verharde stadszones, wegen, parkings en pleinen af van de riolering. Zo raakt de riolering bij hevige regenval niet overbelast. Hetzelfde doen we voor andere verharde oppervlaktes, zoals speelplaatsen van scholen.

De Stad Brugge stelt **een hydroloog** aan om de kennis en toepassing van slim waterbeheer te versterken. We gaan ons rioolstelsel systematisch verbeteren, door waar mogelijk over te schakelen op gescheiden rioolstelsels. We proberen zoveel mogelijk regenwateropvang af te koppelen van het rioleringsstelsel om overbelasting te vermijden en infiltratie in de bodem te bevorderen.

PIJLER 15

Brugge is een blauw-groene stad

Brugge is een blauw-groene stad en dat slaat niet alleen op onze twee voetbalploegen 😊. Brugge heeft veel natuurgebieden, groenzones, bossen, parken, landbouwgebieden ... De aanwezigheid van deze groene zones is een belangrijke troef om Brugge klimaatrobuust te houden. Ook de sterke blauwe dooradering met de kanalen - die ons verbinden met Damme, Zeebrugge, Oostende en Gent - de vele beken en grachten, de reitjes en natuurlijk de zee zijn belangrijk om Brugge ook in de toekomst klimaatrobuust te houden.

Deze blauw-groene troeven maken het mogelijk om ons als slimme waterstad te organiseren, en om ons te wapenen tegen periode van droogte en hitte. **De aanwezigheid van water in combinatie met bomen, struiken, gevelgroen heeft een koelend effect** op een stad. Meer groen in straten, pleinen, woonomgevingen zorgt ook voor een grotere doorlaatbaarheid voor regenwater en houdt het water ook veel langer vast.

Meer groen in de stad, en in het bijzonder in de bebouwde omgeving en woonzones, maken deze koeler. **Een boom heeft het equivalent van een meerdere airco-toestellen en stoot géén CO₂ uit, wel integendeel.**

Door te voorzien in extra ruimte voor water verhogen we de mogelijkheden om bij hevige regenval water tijdelijk op te slaan of reserves aan te leggen voor periodes van droogte.

Zowel op privaat terrein als op het openbaar domein moeten we deze blauw-groene troeven versterken.

Mercedes Van Volcem

SCHEPEN BEVOEGD VOOR O.A. OPENBAAR DOMEIN

"We maken onze straten, parken en pleinen klaar voor morgen: meer groen en een slim waterbeheer maken Brugge nog aantrekkelijker voor zowel de Bruggelingen als de bezoekers."

DOEL TEGEN 2024

20.000 m² bijkomend groen in woonkernen

21.000 extra bomen

125 plantvakken per jaar

300 extra straatbomen per jaar

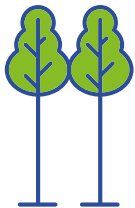
DOEL TEGEN 2027

10 hectare natuurgebied vernatten

Stad in actie: concrete stappen naar het Brugge van morgen

We ontwikkelen een visie op de 'straten van de toekomst' met aandacht voor meer groen en mogelijkheden om water te infiltreren in combinatie met een vlotte doorgang voor voetgangers en verkeer. We ontwikkelen inspirerende toekomstbeelden en -concepten en nemen deze mee in nieuwe ontwerpen en bestekken.

We versterken onze kennis en aanpak van onze waterhuishouding door de aanwerving van een waterexpert/hydroloog. We installeren slimme meettoestellen en technieken om de waterkwaliteit van open water hoog te houden. Er komt een regelgeving om bemalingswater (water dat opgepompt wordt bij werkzaamheden) beter te recupereren.

We houden voeling met de risico's die de klimaatverandering met zich meebrengen in de vorm van hittestress, droogte of overstromingsgevoeligheid door gerichte meetinstrumenten in te schakelen. Met een 'klimaattoets' maken we een inschatting van adaptatierisico's bij nieuwe stadsprojecten. Waar nodig actualiseren we onze noodplannen, zodat wij effectieve noodsituaties kunnen vermijden.

We maken het buitengebied klimaatrobust met speciale aandacht voor laaggelegen rioleringsgebieden. We vermijden verziltingsrisico's van polderwaterlopen en het Boudewijnkanaal door het beheer van perceelgrachten en adaptatieconcepten voor de landbouw. We vernatten minstens 10 hectare natuurgebied tegen 2027.

We richten onze parken en pleinen klimaatrobust in door te voorzien in voldoende bomen, struiken, groenpartijen en mogelijkheden om water te laten infiltreren. Waar nodig voorzien we boombunkers, die een duurzame groei van bomen mogelijk maken. We streven naar

- 125 plantvakken per jaar
- 300 extra straatbomen per jaar
- minstens 21.000 extra bomen tegen 2024
- 20.000 m² bijkomend groen in woonkernen tegen 2024

PIJLER 16

Klimaatrobuust worden we samen

Elke Bruggeling kan ook op zijn eigen privéterrein een belangrijke bijdrage leveren om Brugge klimaatrobuust te maken. Het gaat hier om

- de woonomgeving, hoe klein ook;
- bedrijventerreinen;
- de omgeving van grote gebouwen, kantoren, zorg- of onderwijsinstellingen;
- de private landbouw-, bos- of natuurgebieden;
- de grote tuinen of braakliggende percelen.

Dit zijn belangrijke oppervlaktes om ons als klimaatrobuuste stad te organiseren.

Enkel door samen op al deze ruimte slim waterbeheer en blauw-groene versterking aan te brengen zijn we beter bestand tegen de extremere weersomstandigheden die we verwachten.

Samen met Bruggelingen willen we een **wijkgerichte aanpak** opzetten, waarbij we samen zoeken naar sterktes en zwaktes van de buurt en wat er moet gebeuren om klimaatrobuuster te zijn. Waar we ingrepen kunnen koppelen aan andere klimaatdoelen, zoals fossielvrij verwarmen, hernieuwbare energie of mobiliteit, dan benutten we tegelijk deze kansen. De wijkgerichte aanpak moet Brugse buurtbewoners mobiliseren om ook met de eigen woning, tuin of omgeving aan de slag te gaan.

Stad in actie: concrete stappen naar het Brugge van morgen

Aan de hand van 'Living Labs' betrekken we burgers, scholen, organisaties, ... om te experimenteren rond klimaatadaptatie. Met zowel klein- als grootschalige experimenten onderzoeken we de impact van adaptatiemaatregelen.

We maken klimaatadaptatie zichtbaar in het straatbeeld. Hoe? Door de adaptatiestrategie op te nemen in de stadscommunicatie en inspraakmomenten. We geven ook inspirerende voorbeelden die Bruggelingen zelf kunnen toepassen.

We volgen nauwgezet de Vlaamse plannen op rond **kustbescherming**, met o.a. het Masterplan Kustveiligheid en het Complex project kustvisie in het kader van klimaatadaptatie. Waar mogelijk draagt Brugge bij tot het versterken van deze kustbescherming.

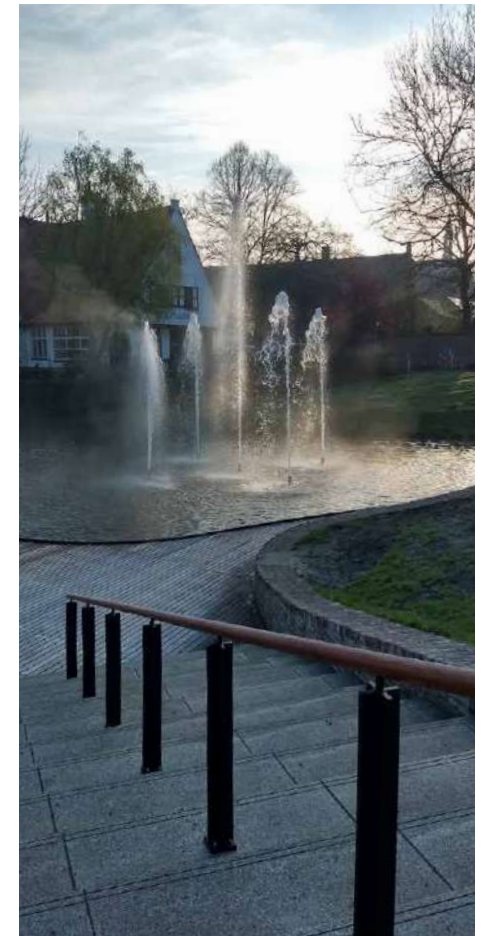
We promoten en ondersteunen de klimaatvriendelijke tuin. Brugge telt maar liefst 11,6 miljoen m² niet-verharde tuinoppervlakte. Tuinen omvatten daarmee meer dan 10% van de totale oppervlakte van Brugge. Stad Brugge maakt Bruggelingen bewust van de maatschappelijke en ecologische voordelen van een klimaatvriendelijke en biodiverse tuin.

We zetten een **participatietraject op voor de sociale huisvestingsmaatschappijen.**

Hun grote woningpatrimonium is voor een aanzienlijk deel verouderd en verschillende sites worden stelselmatig gerenoveerd. Meteen ook het ogenblik om klimaatadaptatieve maatregelen te nemen.

We stimuleren **klimaatadaptatieve maatregelen in de landbouw.** Met nieuwe concepten en bijhorende voordelen van adaptatie in de landbouw willen we landbouwers aanzetten tot actie.

Goed bezig, Bruggelingen!

Bert Van Severen

PROJECTVERANTWOORDELIJKE
T.OP KUSTZONE, VLAAMSE OVERHEID

“Samen met de lokale besturen en vele andere partners bereiden we de kust en polders voor op de impact van de klimaatverandering.”

Loes Breekelmans

JNM

“JNM Brugge (Jeugdbond voor natuur en milieu) staat achter het ambitieuze klimaatplan! Wij laten onze leden op een speelse manier kennis maken met natuur en klimaat thema’s. Zo stimuleren we hen van jongs af aan om bezig te zijn met de natuur en stil te staan bij de wereld rondom ons. Samen met Stad Brugge kunnen we zorgen voor morgen, en hopen dat dit klimaatplan een groenere toekomst creëert.”

Ramona Nicolaescu

ARCHITECT STAD BRUGGE

“Bij al onze stadsprojecten streven we naar klimaatneutraal en klimaatrobuust. Dat is makkelijker gezegd dan gedaan en vraagt slimme oplossingen binnen beperkte budgetten. Het nieuwe Beurs- en Congressentrum Brugge en ook de nieuwe tentoonstellingshall BRUSK moeten aan die hoge normen voldoen. Nu investeren in goede en slimme oplossingen zal veel problemen en kosten in de toekomst vermijden”

Cohousing Eikenberg

“In ons cohousingproject Eikenberg (Sint-Kruis) hebben we rekening gehouden met de uitdagingen van de toekomst. We gebruiken geen fossiele brandstoffen, maar wel natuurlijke energiebronnen: de zon (via zonnepanelen) en de aarde (via geothermische diepteboringen). Onze woningen zijn optimaal geïsoleerd en geventileerd. We gebruiken bijna uitsluitend gefilterd regenwater. Onze groendaken zorgen voor koelte in de zomer en dragen, samen met de grote gemeenschappelijke tuin, bij tot meer biodiversiteit met veel vogels en insecten.”

EN JIJ?

Hoe zorg jij mee voor Brugge van morgen?

De brug maken naar een klimaatrobuuste stad is enkel mogelijk als alle Bruggelingen mee doen. Als we allemaal één of meerdere van deze acties zelf toepassen, zal Brugge alvast een heel stuk weerbaarder zijn tegen de klimaatverandering!

VERGROENEN: de omgeving van je woning (gevels/tuin) vergroenen is een belangrijke bijdrage om zowel je eigen woning én de Brugge klimaatrobuust te maken

- Ik plant één of meerdere bomen in eigen tuin. Elke boom is belangrijk: ze brengen verkoeling, schaduw en houden de lucht zuiver. Kies je voor een fruitboom, dan pluk je ook letterlijk de vruchten!
Inspiratie om een passende boom te kiezen: beweegt.velt.be/plantenzoeker
- Ik vergroen mijn dak en/of gevel: dit zorgt voor natuurlijke afkoeling en bevordert het vasthouden en de infiltratie van regenwater. Het zorgt tegelijk voor een betere isolatie. Vraag je eigen gevelplant aan via: brugge.be/gevelplant. De stad voorziet kosteloos een plantvak. Het aanplanten en onderhouden van de plant doe je zelf.

BOUW- OF VERBOUWPLANNEN?

- Ik ga meteen voor een klimaatrobuuste aanpak met aandacht voor meer groen, een regenput en een waterdoorlatende omgevingsaanleg. Ontdek de [opknappremie](https://brugge.be/opknappremie) en de [hemelwaterpremie](https://brugge.be/hemelwaterpremie) via: brugge.be/premies-ver-bouwen-en-wonen. Wij steunen je graag in je ambities.

ONTHARDEN: breek overbodige verharding uit

- Ik maak mijn tuin, terras, woonomgeving meer waterdoorlatend. Verhard zo weinig mogelijk of gebruik doorlatende bedekking, zoals schors, steentjes of grastegels. Breek bestaande verharding zoveel mogelijk uit en vervang deze door een waterdoorlatende bedekking.
- Vermijd dat regenwater van op jouw terrein afstroomt naar je burens of de straat. Een strook van minstens 30 cm rond je terreinverharding zorgt er voor dat er al heel veel regenwater in de bodem zal infiltreren in plaats van naar de riool te stromen.

SLIM WATERBEHEER: gebruik je tuin en woning als slimme spons

- Beschikt je buurt over een gescheiden rioolstelsel? Kies er dan voor om je regenwater af te koppelen van het rioolnetwerk en aan te sluiten op de regenwaterafvoer.
- Ik laat de regenafvoer in de tuin lopen. Zo zorg ik voor waterinfiltratie en blijft de tuin voldoende vochtig in droge periodes.
- Ik vang regenwater op in een regenton of -put en hergebruik het voor tuin en sanitair. Geld gewonnen!

Klimaatpunt
BruggeNaarMorgen

Voor vragen, informatie, advies, tips, hulp of gewoon een klimaatbabbel kan je vanaf nu terecht in het Klimaatpunt! Dagelijks in het Huis van de Bruggeling (vlakbij het station). Stadsmedewerkers staan je graag met raad en daad bij. Meer info op: brugge.be/klimaat

Brugge organiseert zich op een klimaatneutrale toekomst voor iedereen

Als iedereen mee doet, geniet ook iedereen mee van een gezond en leefbaar Brugge

Een klimaatneutrale stad realiseren tegen 2050 kunnen we alleen bereiken als alle Bruggelingen, jong en oud, rijk en arm, groot of klein meewerken. Dat is makkelijker gezegd dan gedaan. Hoe krijg je iedereen op dezelfde lijn? En vooral: hoe krijg je iedereen in actie?

We zullen ons dus goed moeten organiseren, zodat elke Bruggeling zich bewust is van zijn/haar verantwoordelijkheid om mee te zorgen voor morgen. In vier Pijlers maken we samen Brugge klimaatneutraal en klimaatrobust.

17

Alle Bruggelingen mee, ook de meest kwetsbare

18

We meten en communiceren het klimaatplan 2030

19

De hele stadsorganisatie draag het klimaatplan

20

Alle Bruggelingen zorgen voor morgen

PIJLER 17

Alle Bruggelingen mee, ook de meest kwetsbare

De overgang naar een klimaatneutraal en klimaatrobuust Brugge zal een impact hebben op de betaalbaarheid van wonen, energie, mobiliteit en voeding. Daarnaast zullen de verwachte hittegolven of extreme neerslag een grotere impact hebben op zij die zich daar het minst goed tegen kunnen beschermen.

De sociale ongelijkheid mag door de klimaattransitie niet verder toenemen. Bij alle acties en maatregelen onderzoeken we de impact op de kwetsbare Bruggelingen: we houden de negatieve impact zo laag mogelijk en proberen waar mogelijk een positieve impact te realiseren.

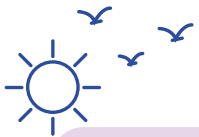
Het lokaal sociaal beleidsplan Brugge draait om mensen neemt concrete acties op om wonen, energie, verplaatsen en voeding betaalbaar te houden. Deze verweven we met het Klimaatplan 2030 en vullen we aan met een aantal extra acties.

VOELING MET DE WERELDWIJDE KLIMAATUITDAGINGEN

De impact van de klimaatverandering is in het Zuiden van de wereld al heel sterk voelbaar met aanhoudende periodes van droogte, bosbranden of overstromingen. De meest kwetsbare landen hebben vaak de zwaarste gevolgen te dragen. Onze lokale klimaataanpak in Brugge moeten we dus opbouwen met een blik op de rest van de wereld: onze aanpak mag de levensomstandigheden in kwetsbare gebieden elders in de wereld niet verslechteren. De band en samenwerking met onze zusterstad Ebolowa in Kameroen kan daarbij helpen.

Stad in actie: concrete stappen naar het Brugge van morgen

Brugge dialoogstad

Om het Klimaatplan 2030 concreet te vertalen naar de meest kwetsbare doelgroepen betrekken we hen in deze transitie. We organiseren, samen met de verenigingen waar armen het woord nemen, gerichte communicatie en trajecten. We werken hiervoor ook samen met Brugge dialoogstad, het netwerk van verenigingen en organisaties rond armoede in Brugge.

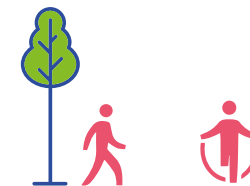

We voeren **een sociale impactanalyse** uit bij de acties en maatregelen van het Klimaatplan 2030. Deze analyse zal aangeven wat de gevolgen zijn voor kwetsbare bewoners van Brugge en welke milderende maatregelen we kunnen nemen. Deze sociale impactanalyse ontwikkelen we samen met verenigingen waar armen het woord nemen. We gebruiken hiervoor de ervaring van andere steden en de inzichten van experts.

Ebolowa houdt onze blik op de wereld en het Zuiden.

We houden voeling met de mondiale component van het lokale klimaatbeleid via de stedenband met Ebolowa. Concrete acties om bij te dragen aan het klimaatrobuust en CO₂-neutraal maken van onze Afrikaanse partnerstad inspireert ook Brugge om onze transitie te organiseren.

In het **lokaal sociaal beleid** geven we bijzondere aandacht aan die domeinen waar de betaalbaarheid en toegankelijkheid door de klimaattransitie in het gedrang kan komen. Er zijn specifieke acties om wonen, de energiefactuur, gezonde voeding en mobiliteit betaalbaar en toegankelijk te houden.

Goed bezig, Bruggelingen!

SINT-PIETERS DEELT ... HET KLIMAAT

'Sint-Pieters deelt' is een initiatief van het buurtwerk, samen met een 10-tal partners om de deeleconomie ook toegankelijk te maken voor de meest kwetsbare groepen. En dat lukt aardig, met o.a. het succesvolle initiatief 'Sint-Pieters Eet' waar wekelijks samen gekookt wordt met voedseloverschotten. Sinds kort loopt ook een proeftuin 'Sint-Pieters deelt ... het klimaat' rond drie thema's:

- 1 Gezond, goedkoop én duurzaam maaltijden maken;
- 2 Mijn eerste ritje met een bakfiets of een deelwagen;
- 3 Elektrische toestellen delen, met een buurtwaserette zodat was- en droogkas samen kunnen gebruikt worden: handig, goedkoop én energiezuinig.

Deze proeftuin zoekt naar de kansen die de energietransitie met zich meebrengt: hoe kan ik CO₂ én geld besparen?

Patrick Anthone
BUURTWERKER

"Met 'Sint-Pieters deelt' bouwen we aan een netwerk van bewoners die samen veel sterker staan. Straks wordt de oude pastorie van Sint-Pieters omgevormd tot eco-sociaal deelhuis, zo steken we alle deelactiviteiten van Sint-Pieters onder één dak. We besparen niet enkel CO₂, maar verbinden vooral mensen met elkaar, kwetsbaar en minder kwetsbaar, samen sterker en leuker!"

Nele Brewaeyts

EXPERT MONDIAAL BELEID
STAD BRUGGE

"Via het partnerschap met de stad Ebolowa in Kameroen houden we voeling met de wereldwijde gevolgen van klimaatverandering. Het behoud van bossen en drinkbaar water is ook in Ebolowa een grote uitdaging. Door samen acties op te zetten, werken we aan een gezonde stad en een gezonde planeet.

Nele De Wachter & Angelino Meuleman

VOORZITTERSDUO
ARMOEDEADVIESRAAD
BRUGGE DIALOOGSTAD

"Wonen in Brugge is duur en dat wordt met de stijgende energiefactuur alleen maar erger. We moeten onze klimaatdoelen realiseren, maar dat mag niet ten koste gaan van de meest kwetsbare. Samen met Brugge dialoogstad willen we mee zoeken naar concrete oplossingen. We moeten natuurlijk ook de kansen durven zien: er zal de komende jaren sterk geïnvesteerd worden in het verduurzamen van de woningen, de mobiliteit, klimaatrobuuste parken, pleinen, natuurgebieden. Dat moet en zal ook de meest kwetsbare Bruggelingen zeker ten goede komen."

PIJLER 18

We meten en communiceren het Klimaatplan 2030

We willen alle Bruggelingen informeren en mobiliseren om mee de schouders te zetten onder onze lokale klimaatdoelen. Daarom zullen we hard investeren in gerichte, heldere communicatie. We passen ons aan per doelgroep en soort boodschap en willen vooral dat Bruggelingen goesting krijgen. We vertellen een begrijpelijk, duidelijk en aantrekkelijk verhaal en vergeten daarbij niet zelf telkens als Stad het goede voorbeeld te geven.

We maken een klimaatcijferbord als een soort barometer hoe onze lokale CO₂ uitstoot evolueert en welke acties lopende zijn. Zo worden vorderingen duidelijk voor zowel stadsbestuur als Bruggelingen en alle betrokkenen. Zo'n klimaatcijferbord maken we dan ook op samen met betrokkenen.

Stad in actie: concrete stappen naar het Brugge van morgen

PIJLER 19

De hele stadsorganisatie draagt het Klimaatplan

Ook de organisatie van de stadsdiensten is in volle transformatie. Met het traject NENO (Naar Een Nieuwe Organisatie) krijgt de Stad Brugge een meer flexibele en resultaatgerichte organisatie. De coronacrisis heeft dit onverwacht versneld: de stadsdiensten en het stadsbestuur hebben op korte termijn hun werking regelmatig moeten aanpassen. Om de klimaatdoelen van de stad te realiseren zullen we onze stadsorganisatie verder versterken op het vlak van kennis, inzet en interne samenwerking.

Stad in actie: concrete stappen naar het Brugge van morgen

De klimaatdoelen worden **organisatiebreed** aangepakt door de stad Brugge, o.a. via een intern klimaatteam. De verschillende stadsdiensten nemen actief eigenaarschap op voor relevante onderdelen van het Klimaatplan 2030.

We voeren een **klimaattoets** in voor het beoordelen van grote infrastructuur- of stadsprojecten. Op die manier wordt van bij de start rekening gehouden met de directe en indirecte impact op de CO₂-uitstoot en klimaatrobustheid van een project.

Stad Brugge stelt zich op als een actieve partner om klimaatondersteunende investeringen te stimuleren en aan te trekken. We integreren de klimaatdoelstellingen en -acties in het algemene beleid en zoeken daarbij actief naar **koppelkansen**: bij alle stadsacties proberen we een maximale bijdrage voor de klimaatdoelstellingen te realiseren.

Waar nodig passen we ons **preventieve veiligheidsbeleid en noodplanning** aan op klimaatgerelateerde risico's, zoals verhitting, droogte en overstroming. Zo zijn we maximaal voorbereid bij eventuele calamiteiten.

De Stad Brugge investeert nu reeds heel wat in de lokale klimaatdoelen. We gaan op zoek naar **extra financiële middelen** om de uitdaging van het Klimaatplan 2030 te helpen financieren. We zoeken maximale ondersteuning via subsidies of investeringsmiddelen die de Vlaamse, Federale of Europese overheid ter beschikking stelt. We stimuleren Bruggelingen om mee te investeren.

PIJLER 20

Alle Bruggelingen zorgen mee voor morgen

Alleen als we allemaal samenwerken zullen we onze klimaatdoelen kunnen realiseren. Groot en klein, jong en oud, rijk en arm, bedrijven, verenigingen, organisaties: we hebben iedereen nodig. Daarom gaan we ook actief Bruggelingen betrekken en uitdagen om zelf met deze klimaatdoelen aan de slag te gaan. Samen zorgen we, stap voor stap, voor de klimaatneutrale en klimaatrobuuste toekomst van Brugge.

Stad in actie: concrete stappen naar het Brugge van morgen

Wie zoekt die vindt

We onderzoeken de mogelijkheden van een digitaal platform, waar ideeën, suggesties, opportuniteiten rond klimaattransitie samen komen en projectvorming helpen realiseren.

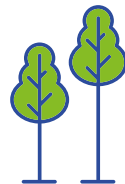
Een jaarlijkse Klimaatdag

Brugge organiseert jaarlijks een klimaat-evenement om lopende en nieuwe projecten rond klimaat onder de aandacht te brengen. Zo versterken we ook het netwerk tussen Bruggelingen die mee deze Brugse klimaatdoelen helpen realiseren.

Klimaat-alliantie

Er wordt een klimaat-alliantie opgericht met experts en burgers. Deze klimaat-alliantie volgt de realisatie van het klimaatplan 2030 op en faciliteert de dialoog tussen de betrokken partners.

Klimaatwerktafels

We starten 'Klimaatwerktafels' met professionele partners en betrokken burgers. Deze werktafels zetten de doelstellingen en ideeën in concrete actie om.

Een Klimaatpunt

In het Huis van de Bruggeling is een centraal infopunt zijn waar je als Bruggeling terecht kunt met vragen over de Brugse klimaatdoelstellingen. In dit 'Klimaatpunt' zal je concrete informatie, advies en ondersteuning kunnen krijgen om zelf je bijdrage te leveren in de 20 Pijlers van het Brugse Klimaatplan 2030.

Goed bezig, Bruggelingen!

Grootouders voor het Klimaat

“Met de Grootouders voor het Klimaat zien we het als onze taak er mee over te waken dat het stadsbestuur haar ambitieus klimaatplan omzet in een duidelijke prioriteitenkalender, met concrete acties die ze ook effectief uitvoert. Daarom dient de stad nog dit jaar te investeren in personeel en financiële middelen. Van onze kant hebben we een geëngageerd netwerk van een 100-tal grootouders. We zetten mee onze schouders onder dit klimaatplan, voor onze (klein)-kinderen, een mooie toekomst voor Brugge en de rest van de wereld. Elke stap telt.”

Bart Geernaert

STADSMAKER DE REPUBLIEK

“De Republiek is een huis vol Stadmakers en samen zetten we dagelijks in op cultuur, sociaal en creatief ondernemerschap, vakmanschap en circulariteit, korte keten, slim ruimtegebruik en burgerparticipatie. In onze dagelijkse werking maar ook in de ondersteuning van starters, lokale makers, creatieve organisaties en ondernemers, staat duurzaamheid hierbij stevast centraal. Dit klimaatplan zien we dan ook als een extra hefboom om samen die toekomstige stad echt ambitieus en futureproof vorm te geven.”

Katrien Van Eeckhoutte

ALGEMEEN DIRECTEUR
CONCERTGEBOUW BRUGGE VZW

“Concertgebouw Brugge wil meehelpen om de ambitieuze klimaatdoelstellingen te realiseren. We engageren ons voor een ecologisch beleid waarin we onze medewerkers, publiek en artiesten met volle overtuiging meenemen. We kiezen gelijkgezinde partners en profileren ons als een ‘green congress-venue’, waarbij we gebruik maken van 100% groene energie. In ons Concertgebouwcafé serveren we lekkers met seizoensgebonden en lokaal geteelde ingrediënten. We nemen een innoverende voorbeeldrol op en willen ons dak inzetten als exemplarische zonnepaneelgenerator.”

Colin Beheydt

ALGEMEEN DIRECTEUR
STAD EN OCMW BRUGGE

“De stadsorganisatie heeft de laatste jaren met het traject NENO (Naar Een Nieuwe Organisatie) een grote metamorfose doorgemaakt. We hebben nu een flexibeler werking waarmee we sneller op verandering kunnen inspelen. Dat hebben we met de Coronacrisis heel goed kunnen gebruiken: we hebben ons snel en efficiënt op nieuwe uitdagingen kunnen organiseren. De klimaatuitdagingen willen we op eenzelfde manier aanpakken: een goede stadsorganisatie met deskundigheid, dienstbaarheid en met het oog op samenwerking. Want alleen samen kunnen we dit.”

EN JIJ?

Hoe zorg jij mee voor Brugge van morgen?

Het belang van deze klimaatactie kan niet onderschat worden en het succes hangt voor een groot stuk af van de actieve medewerking van alle Bruggelingen. Dus: spreek over het Klimaatplan 2030 met je gezin, je vrienden, je burens en collega's ...
Breng het onder de aandacht én in de praktijk.

- IK INFORMEER ME** en blijf op de hoogte van de Brugse klimaatdoelen en de vele acties.
 - Abonneer je op de nieuwsbrief "BruggeNaarMorgen". Je krijgt regelmatig nieuws over wat er reilt en zeilt rond de Brugse klimaatdoelen.
Meer info op brugge.be/klimaat
 - Check geregeld de website brugge.be/klimaat voor meer details over het Brugse klimaatbeleid.

- IK KOM NAAR HET KLIMAATPUNT** in het Huis van de Bruggeling.
Je vindt er alle info en komt te weten hoe jij zelf actie kan ondernemen. Hoe renoveer ik toekomstbestendig? Welke premies bestaan er? Wat is autodelen? Waar vraag je zo'n geveltuintje aan? Waar vind ik goede recepten om plantaardig te koken? Kom langs of maak een afspraak. We zullen je met plezier verder helpen.

- IK ONDERNEEM ACTIE IN MIJN EIGEN BUURT**
Ik wil in mijn eigen straat of buurt concrete actie om deze klimaatdoelstellingen concreet te maken. Dat kan en de stad ondersteunt op initiatief van Bruggelingen met plezier, zowel financieel (vb. via het burgerbudget of een projectsubsidie) als inhoudelijk of logistiek. Heb je een idee maar weet je niet hoe er aan te beginnen, neem dan zeker contact op met het Klimaatpunt. We helpen jouw idee concretiseren.

"VERBETER DE WERELD, BEGIN MET JEZELF"

Daar voegen we graag en toe: "en inspireer de ander!" Alles begint klein en bij jezelf: zoek waar jij je eerste stappen kan zetten en daarna de volgende.
Nood aan inspiratie? Het boek '10 klimaatacties die werken' (10klimaatacties.be) van Pieter Boussemaere bevat, naast een schat aan informatie, 10 concrete acties waar je vandaag mee aan de slag kan. Gewoon doen!

Klimaatpunt
BruggeNaarMorgen

Voor vragen, informatie, advies, tips, hulp of gewoon een klimaatbabbel kan je vanaf nu terecht in het Klimaatpunt! Dagelijks in het Huis van de Bruggeling (vlakbij het station). Stadsmedewerkers staan je graag met raad en daad bij.
Meer info op:
brugge.be/klimaat

BruggeNaarMorgen, het financiële plaatje

Wat gaat het kosten en wie zal dat betalen?

Een klimaatneutrale en klimaatrobuuste stad maak je niet zonder met z'n allen te investeren. Deze investeringen zijn noodzakelijk en voorkomen veel kosten in de toekomst. **Een even belangrijke vraag is dan ook: Wat is de kost om niet te zorgen voor morgen?** Niet investeren in een klimaatneutrale en klimaatrobuuste stad leidt onvermijdelijk tot grote materiële en menselijke kosten. De verwachte extreme weersomstandigheden in combinatie met een niet aangepaste omgeving zullen catastrofale gevolgen hebben, zoals nu reeds op verschillende plaatsen in de wereld (en ook in ons land) wordt ervaren.

Nu investeren om kosten in de toekomst te vermijden

Het is dan ook slimmer om nu al goed na te denken hoe je je woning, eigendom, bedrijf, je vervoermiddel,

je levensgewoonten ... klimaatneutraal en klimaatrobuust kan maken. In deze brochure vind je tal van tips en suggesties, waar je meteen mee aan de slag kan. Maak bij elke volgende aankoop of investering een klimaatvriendelijke keuze.

Ook de Stad Brugge investeert fors in deze klimaatdoelstellingen. Via het stadsbudget worden nu al heel wat acties voorzien en uitgevoerd die direct of indirect bijdragen tot onze klimaatdoelen. Zo gaat een groot gedeelte van het **investeringsbudget** naar acties om onze wegen, parken, pleinen en gebouwen klimaatrobuust en klimaatneutraal te maken. Ook een groot gedeelte van het **werkingsbudget** wordt ingezet om Brugge klimaatneutraal te maken.

De Stad Brugge steunt financieel waar mogelijk

De Stad Brugge steunt de Bruggelingen die mee de stap zetten naar morgen. Zo is er voor het renoveren van de Brugse

woningen de hervormde, verruimde en vereenvoudigde opknappremie. Contacteer zeker het klimaatpunt voor meer info over deze financiële ondersteuningsmogelijkheden.

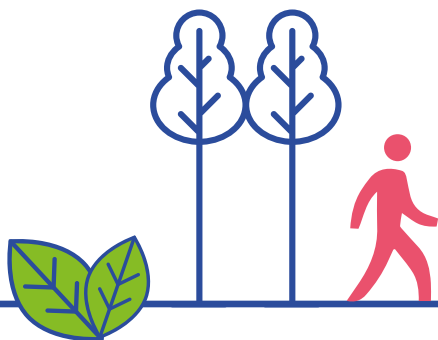
De Stad Brugge gaat op zoek naar extra financiële ruimte om de doelstellingen en acties die opgenomen zijn in het Klimaatplan 2030 te realiseren. Daarbij rekent de Stad ook op bijkomende financiële middelen van de Vlaamse, Federale en Europese overheid. Stad Brugge heeft het Lokaal Energie- en Klimaatpact goedgekeurd. Dat betekent alvast 500.000 euro extra budget per jaar. Daarnaast blijft de Stad inzetten op het binnenhalen van Vlaamse, Federale en Europese projectsubsidies.

Meer informatie

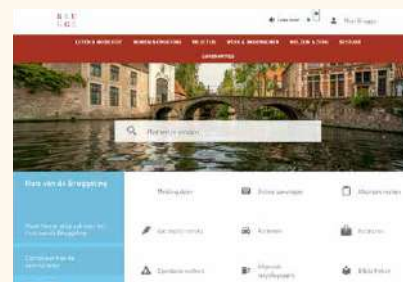
Deze brochure 'BruggeNaarMorgen' is de publiekssamenvatting van het Klimaatplan 2030. Het volledige plan kan je raadplegen op brugge.be/klimaat

Voor meer informatie over de Brugse klimaatdoelstellingen en bijhorende acties kan je terecht op:

Klimaatpunt BruggeNaarMorgen

Voor vragen, informatie, advies, tips, hulp of gewoon een klimaatbabbel kan je vanaf nu terecht in het Klimaatpunt! Dagelijks in het Huis van de Bruggeling (vlakbij het station). Stadsmedewerkers staan je graag met raad en daad bij. Meer info op: brugge.be/klimaat

De website van de Stad Brugge

Hier worden regelmatig weetjes en tips gepost. Je kan je er ook abonneren op de maandelijkse nieuwsbrief.

 brugge.be/klimaat

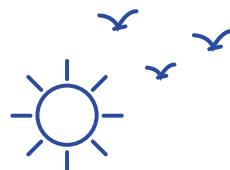
Onze sociale media

Volg ons voor leuke nieuwtjes en een blik achter de schermen.

 facebook.com/bruggenaarmorgen
 instagram.com/bruggenaarmorgen

Mijn BruggeNaarMorgen

Zo plan ik mijn concrete stappen naar morgen, zo zorg ik mee voor een klimaatneutraal en een klimaatrobuust Brugge

	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	Later
Ik renoveer en isoleer mijn woning tot EPC A	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Ik investeer in een warmtepomp of sluit aan op een duurzaam warmtenet	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Ik schakel over op groene stroom	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Ik investeer in zonnepanelen of wordt coöperant in een burgercoöperatie	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Ik verminder mijn elektriciteitsverbruik door zuinige toestellen	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Ik doseer mijn verplaatsingen en kies voor fossielvrij	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Ik ga met mijn (e-)fiets naar het werk	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Ik schakel over naar een elektrische wagen of deelwagen	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Ik pas de circulaire principes toe: verminder, hergebruik of recycleer	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Ik investeer als ondernemer mee in circulair en fossielvrij ondernemen	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Ik schakel één keer week over op een volledig plantaardige dag	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Ik kook met seizoensgebonden en lokale producten	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Ik vermijd voedselverlies en vraag hulp van foodwinnersbrugge.be	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Ik koppel mijn regenwater af van de riol en vang het op eigen domein op voor gebruik in eigen huis en tuin	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Ik vergroen mijn gevel of tuin met extra klimplanten of een extra boom	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Ik overleg met mijn burens hoe we onze buurt klimaatneutraal of -robuust kunnen maken	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Ik deel deze brochure met mijn familie, vrienden of collega's	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Ik maak klimaatvriendelijke en klimaatrobuuste keuzes	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

BruggeNaarMorgen

Samen zorgen voor een klimaatneutraal en -robuust Brugge

BruggeNaarMorgen

Samen zorgen voor een klimaatneutraal en -robuust Brugge

Info, tips en acties op

brugge.be/klimaat

@bruggenaarmorgen

